

www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

The May 27, 1960, Coup and The Yassıada Trials in The American Press

Amerikan Basınında 27 Mayıs 1960 Darbesi ve Yassıada Yargılamaları

Serap Kurt Kayserili*

Abstract: This study examines, from a historical perspective, how the trial and execution of Adnan Menderes and leading Democratic Party officials at Yassıada, following the May 27, 1960 military coup, were reflected in the American press. Twenty-five news articles published between 1959 and 1963 in nine American newspapers were used as primary sources; most were analyzed comparatively through their original English texts and Turkish renderings. How political developments in Turkey, a NATO ally on the southeastern flank of the alliance during the Cold War, were conveyed to the American public is an important area in the history of Turkish-American relations. The newspapers examined include the capital daily The Evening Star together with various local, ethnic, and foreign-language papers. Most articles were wire-service reports from the Associated Press or United Press International, while others were independent journalism or editorials; this distinction forms one of the main axes of source criticism in the study. The news items were evaluated under three thematic headings: diplomatic and strategic reports; trial and personal-life reports; and long analyses and editorials. The findings reveal that the sampled newspapers introduced Menderes as a "loyal ally" before the coup but began to present him within the "strongman" frame as the political crisis escalated. After the coup, the primary U.S. concern was preserving the NATO alliance; trial coverage emphasized sensational cases over legal dimensions; and the executions were reported with a focus on human tragedy. The study sheds light, through historical sources, on how Turkish-American relations were shaped via the press and on how the perception of Turkey was transformed within the sample examined.

Keywords: May 27, 1960, Coup, Adnan Menderes, American Press, Cold War, Turkish-American Relations, Yassıada Trials.

Öz: Bu çalışma, 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesinin ardından Adnan Menderes ile Demokrat Partinin önde gelen yöneticilerinin Yassıada'da yargılanması ve idam edilmesi sürecinin Amerikan basınına yansımaları tarihsel açıdan ele almaktadır. Araştırmada, 1959-1963 yılları arasında dokuz farklı Amerikan gazetesinde yayımlanan yirmi beş haber metni birincil kaynak olarak kullanılmış; bunların büyük bölümü orijinal İngilizce metinler ve Türkçe aktarımları üzerinden karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Soğuk Savaş döneminde NATO'nun güneydoğu kanadını oluşturan Türkiye'deki siyasi gelişmelerin Amerikan kamuoyuna nasıl aktarıldığı sorusu, Türk-Amerikan ilişkileri tarihi açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

* Asst. Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen University, Education Faculty, Department of Social Sciences and Turkish Language Teaching

Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0557-0136>

skayserili@agri.edu.tr

Cite as/ Atıf: Kurt-Kayserili, S. (2026). The May 27, 1960, coup and the Yassıada trials in the American press / Amerikan basınında 27 Mayıs 1960 darbesi ve Yassıada yargılamaları. *Turkish Studies*, 21(3), 5327-5375. Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.94604>

Received/Geliş: 31 May/Mayıs 2026

Accepted/Kabul: 20 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

İncelenen yayınlar arasında başkent gazetesi The Evening Star ile yerel, etnik ve yabancı dilli çeşitli gazeteler yer almaktadır. Haberlerin büyük bölümü Associated Press (AP) veya United Press International (UPI) ajans kaynaklı olup bir kısmı ise bağımsız muhabirlik ya da editoryal niteliktedir; bu ayrım, çalışmanın temel eksenlerinden biri olan kaynak tenkidi açısından belirleyici bir işlev üstlenmektedir. Haber metinleri içerik bakımından üç başlık altında değerlendirilmiştir: diplomatik ve stratejik haberler; yargılama ve özel hayata ilişkin haberler, uzun analizler ve editoryaller. Bulgular, örneklemedeki gazetelerin darbe öncesinde Menderes'i "sadık müttefik" olarak tanıttığını, ancak siyasi krizin tırmanmasıyla onu "güçlü adam" (strongman) profili çerçevesinde sunmaya başladığını ortaya koymaktadır. Darbe sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nin temel kaygısının NATO ittifakının sürdürülmesi olduğu; yargılama haberlerinin hukuki boyuttan çok sansasyonel davalara odaklandığı; idam haberlerinin ise insani trajedi vurgusuyla aktarıldığı tespit edilmiştir. Çalışma, Soğuk Savaş döneminde Türk-Amerikan ilişkilerinin basın aracılığıyla nasıl şekillendirildiğine ve incelenen örneklemedeki Türkiye algısının dönüşümünü tarihsel kaynaklar üzerinden ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 27 Mayıs 1960 Darbesi, Adnan Menderes, Amerikan Basını, Soğuk Savaş, Türk-Amerikan İlişkileri, Yassıada Yargılamaları.

Structured Abstract:**Introduction and Aim of the Study**

The May 27, 1960, military coup and the subsequent Yassıada trials constitute one of the most contested episodes in the history of the Turkish Republic. While the domestic political, constitutional, and military dimensions of this process have been extensively examined in Turkish historiography, the manner in which it was reflected in the American provincial and regional press has not yet been systematically investigated. The Turkish-American strategic partnership, which began with the Truman Doctrine of 1947 and was consolidated by Turkey's accession to NATO in 1952, shaped the framework within which American public opinion perceived Turkey as a loyal ally defending the eastern borders of the Free World against communism during the Cold War. Against this backdrop, this study aims to determine within what historical framework the political upheaval in Turkey which constituted the southeastern flank of NATO during the Cold War (was presented to the American public. The study seeks to answer three principal research questions: (1) Within what historical context did the American press present the Menderes government in the period before the coup, and with what content priorities did it convey the military intervention and trial process? (2) To what extent did the strategic concerns of the Cold War determine the framing of the news coverage? (3) What qualitative differentiation can be observed between wire-service reports and independent journalistic products in terms of depth of content and presentation of historical data?

Conceptual and Contextual Framework

This study is grounded in the historiography of Turkish-American relations and situates itself within the existing scholarship on the Democratic Party era (1950–1960). Turkey's accession to NATO in 1952 and its contribution of troops to the Korean War reflected a clear pro-American orientation in foreign policy. However, after 1954 in particular, press restrictions, the curtailment of opposition activities, and the establishment of the Investigation Commission (Tahkikat Komisyonu) on April 18, 1960, signaled an increasingly authoritarian turn in domestic politics. The Eisenhower administration's (1953–1961) strategic prioritization of Turkey as an indispensable ally against Soviet expansionism meant that authoritarian tendencies in Turkey's domestic politics remained secondary in Washington's calculations. A significant but underexplored dimension is the question of how Turkish Soviet economic rapprochement in the final years of Democratic Party rule factored into American assessments of the coup this study finds no evidence of such an association in the sampled newspapers, a finding consistent with the wire-service-driven nature of the coverage. The study treats American newspapers not as neutral information carriers but as historical documents reflecting the Turkey perception of American public opinion in the relevant period.

Method

The methodological foundation of this study is a historical investigation approach grounded in classical source criticism. Twenty-five news articles published between 1959 and 1963 in nine different American newspapers were used as primary sources. These newspapers were selected from different geographic regions and from publications addressing different readerships, making possible a multi-layered historical assessment of Turkey's perception in American public opinion. External and internal criticism procedures were applied in parallel. In the external criticism phase, the newspaper title, place of publication, date, source type (wire service or independent journalism), agency affiliation, and byline status were recorded for each text. In the internal criticism phase, the presentation tone, consistency between headline and content, and the same event's presentation in different newspapers were comparatively assessed. The source pool was determined through purposive sampling. Articles were scanned via the Library of Congress "Chronicling America" project, Newspapers.com, and digital newspaper archives. The search terms "Menderes," "Turkey coup," "Yassıada," "Turkish trial," and "Adnan Menderes" were used, with 1959–1963 set as the chronological boundary covering the final period of the Menderes government, the coup, and the following three years. An additional pool of 108 different newspaper pages from the Library of Congress digital archive was scanned to confirm the general visibility of Turkey-related news in the American press of the period.

Findings and Discussion

The historical examination of American newspaper coverage yields an interlocking picture of how the May 27, 1960, coup and the Yassıada trials were perceived beyond the Atlantic. The most salient finding is the sharp break in American press attitudes toward Menderes: introduced in February 1959 by The Smyrna Times

as a "loyal ally" and a "strong, dynamic leader," Menderes was recast as a "typical strongman" following the student protests of April 1960. The documentary evidence for this shift is most clearly visible in The Evening Star's profile piece of April 28, 1960 an original primary source not previously identified in Turkish academic scholarship. During the coverage of the coup, America's primary concern was the maintenance of the NATO alliance. The National Unity Committee's declaration of NATO loyalty and its reflection in every piece of coverage related to the process signals that, in the coverage examined, Turkey's regime change was framed not as a democratic issue but as a strategic stability question. The strategy-oriented approach also created the conditions for the systematic neglect of the legal dimension of the trial process. The American press selected only the sensational cases from among the dozens tried at Yassıada; fundamental legal questions such as the structure of the extraordinary court, defence rights, and constitutional legitimacy were almost entirely absent from the coverage. A qualitatively distinct layer of historical data was produced by independent journalistic products (Washington Journal's German-language analysis, The Arizona Post's Jewish community report, The Evening Star's post-execution analysis and its 1962 assessment, and The Chronicle's 1963 piece) as opposed to standardized wire-service reports from AP and UPI.

Conclusion and Suggestions

Taken as a whole, the findings demonstrate that the American newspapers in the sample did not engage with the May 27, 1960, coup through debates over democratic legitimacy. Instead, standardized wire-service formats, Cold War strategic priorities, and news-value-driven sensational framing proved determinative. The Syngman Rhee / South Korea parallel that recurs in the coverage indicates that this approach was not unique to Turkey but reflected a broader pattern by which the American press of the period treated political upheaval in anti-communist allies with similar priorities. For Turkish-American relations historiography, the significance of these findings lies in the function of the press as an indicator no less revealing than official diplomacy: the transformation of Menderes's image from "loyal ally" to "strongman" may be read as the public-sphere reflection of Washington's strategic distance from the Democratic Party government. This study proposes a replicable research model demonstrating that primary sources gathered from dispersed digital newspaper archives can be systematically analyzed through classical source criticism methods. Future research directions include a systematic scan of major national newspapers such as The New York Times and The Washington Post to clarify the content differentiation between provincial and national press; a comparison of American press findings with official US diplomatic documents (such as the Foreign Relations of the United States series); and an examination of British, French, and German press approaches to the May 27 coup to provide a comparative Western perspective on Turkey's international image during this period.

Keywords: May 27, 1960, Coup, Adnan Menderes, American Press, Cold War, Turkish-American Relations, Yassıada Trials.

ملخص منظم:

مقدمة وهدف الدراسة

يُشكل الانقلاب العسكري الذي وقع في 27 مايو 1960 ومحاكمات بإسديدا التي أعقبته إحدى أكثر الحلقات إثارة للجدل في تاريخ الجمهورية التركية. وفي حين تم دراسة الأبعاد السياسية والدستورية والعسكرية المحلية لهذه العملية بشكل مكثف في المؤلفات التاريخية التركية، فإن الطريقة التي انعكست بها هذه الأحداث في الصحافة الأمريكية المحلية والإقليمية لم تُبحث بعد بشكل منهجي. وقد شكّلت الشراكة الاستراتيجية التركية-الأمريكية، التي بدأت بمبدأ ترومان عام 1947 وتوطدت بانضمام تركيا إلى حلف شمال الأطلسي (الناتو) عام 1952، الإطار الذي من خلاله نظر الرأي العام الأمريكي إلى تركيا باعتبارها حليفاً مخلصاً يدافع عن الحدود الشرقية للعالم الحر في مواجهة الشيوعية خلال الحرب الباردة. وفي ظل هذه الخلفية، تهدف هذه الدراسة إلى تحديد الإطار التاريخي الذي عُرضت فيه الاضطرابات السياسية في تركيا — التي شكلت الجناح الجنوبي الشرقي لحلف الناتو خلال الحرب الباردة — على الرأي العام الأمريكي. وتسعى الدراسة إلى الإجابة على ثلاثة أسئلة بحثية رئيسية: (1) في أي سياق تاريخي قدمت الصحافة الأمريكية حكومة مندريس في الفترة التي سبقت الانقلاب، وما هي أولويات المحتوى التي اعتمدتها في تغطية التدخل العسكري وعملية المحاكمة؟ (2) إلى أي مدى حددت الشواغل الاستراتيجية للحرب الباردة إطار التغطية الإخبارية؟ ما هو التمييز النوعي الذي يمكن ملاحظته بين تقارير وكالات الأنباء والمنتجات الصحفية المستقلة من حيث عمق المحتوى (3) وعرض البيانات التاريخية؟

الإطار المفاهيمي والسياقي

تستند هذه الدراسة إلى تاريخ العلاقات التركية-الأمريكية وتندرج ضمن الأبحاث الحالية حول حقبة الحزب الديمقراطي كان انضمام تركيا إلى حلف شمال الأطلسي (الناتو) في عام 1952 ومساهمتها بقوات في الحرب الكورية انعكاساً. (1950-1960) لتوجه واضح مؤيد للولايات المتحدة في السياسة الخارجية. ومع ذلك، بعد عام 1954 على وجه الخصوص، أشارت القيود في 18 أبريل 1960، إلى (Tahkikat Komisyonu) المفروضة على الصحافة، وتقييد أنشطة المعارضة، وإنشاء لجنة التحقيق تحول متزايد نحو الاستبداد في السياسة الداخلية. إن إعطاء إدارة أيزنهاور (1953-1961) الأولوية الاستراتيجية لتركيا باعتبارها حليفاً لا غنى عنه في مواجهة التوسع السوفيتي، كان يعني أن الاتجاهات الاستبدادية في السياسة الداخلية التركية ظلت في المرتبة الثانية في حسابات واشنطن. ومن الأبعاد المهمة التي لم تُستكشف بشكل كافٍ مسألة مدى تأثير التقارب الاقتصادي التركي-السوفيتي في السنوات الأخيرة من حكم الحزب الديمقراطي على التقييمات الأمريكية للانقلاب. ولم تجد هذه الدراسة أي دليل على وجود مثل هذا الارتباط في الصحف التي شملتها العينة، وهو استنتاج يتوافق مع طبيعة التغطية التي تعتمد بشكل أساسي على وكالات الأنباء ولا تعامل الدراسة الصحف الأمريكية باعتبارها ناقلات محايدة للمعلومات، بل كوثائق تاريخية تعكس التصور التركي للرأي العام الأمريكي في تلك الفترة.

المنهج

يستند الأساس المنهجي لهذه الدراسة إلى نهج التحقيق التاريخي القائم على النقد الكلاسيكي للمصادر. وقد استخدمت خمسة وعشرون مقالة إخبارية نُشرت بين عامي 1959 و1963 في تسع صحف أمريكية مختلفة كمصادر أولية. تم اختيار هذه الصحف من مناطق جغرافية مختلفة ومن منشورات تستهدف قراء متنوعين، مما أتاح إجراء تقييم تاريخي متعدد المستويات لتصور تركيا في الرأي العام الأمريكي. وقد طبقت إجراءات النقد الخارجي والداخلي بالتوازي. في مرحلة النقد الخارجي، تم تسجيل عنوان الصحيفة ومكان النشر والتاريخ ونوع المصدر (وكالة أنباء أو صحافة مستقلة) والانتماء إلى الوكالة ووضع اسم الكاتب لكل نص أما في مرحلة النقد الداخلي، فقد تم تقييم نبرة العرض، والاتساق بين العنوان والمحتوى، وطريقة عرض الحدث نفسه في الصحف المختلفة بشكل مقارن. وتم تحديد مجموعة المصادر من خلال أخذ العينات الهادفة. تم مسح المقالات ضوئياً عبر مشروع «تاريخ وأرشيفات الصحف الرقمية». وقد استخدمت مصطلحات البحث «Newspapers.com أمريكا» التابع لمكتبة الكونغرس، و «مندريس»، و«انقلاب تركيا»، و«ياسيادا»، و«المحاكمة التركية»، و«عدنان مندريس»، مع تحديد الفترة الزمنية من 1959 إلى «لتغطية الفترة الأخيرة من حكومة مندريس، والانقلاب، والسنوات الثلاث التي تلت ذلك. كما تم مسح مجموعة إضافية مكونة 1963 من 108 صفحات صحفية مختلفة من الأرشيف الرقمي لمكتبة الكونغرس للتأكد من مدى ظهور الأخبار المتعلقة بتركيا بشكل عام في الصحافة الأمريكية خلال تلك الفترة.

النتائج والمناقشة

يُظهر الفحص التاريخي لتغطية الصحف الأمريكية صورة متشابكة لكيفية النظر إلى انقلاب 27 مايو 1960 ومحاكمات ياسيادا عبر المحيط الأطلسي. أبرز النتائج هي التحول الحاد في مواقف الصحافة الأمريكية تجاه مندريس: بعد أن قدمته صحيفة سميثسونيان تايمز» في فبراير 1959 باعتباره «حليفاً مخلصاً» و«قائداً قوياً وديناميكياً»، أعيد تصوير مندريس على أنه «رجل قوي» نموذجي» في أعقاب الاحتجاجات الطلابية في أبريل 1960. وتتجلى الأدلة الوثائقية على هذا التحول بوضوح شديد في المقال التعريفي الذي نشرته صحيفة «إيفينغ ستار» في 28 أبريل 1960، وهو مصدر أولي أصلي لم يتم تحديده من قبل في الدراسات الأكاديمية التركية. وأثناء تغطية الانقلاب، كان الشاغل الرئيسي للولايات المتحدة هو الحفاظ على تحالف حلف شمال الأطلسي (الناتو). ويشير إعلان لجنة الوحدة الوطنية بالولاء لحلف الناتو وانعكاس ذلك في كل تغطية إعلامية متعلقة بالعملية إلى أن تغيير النظام في تركيا، في نظر الرأي العام الأمريكي في تلك الفترة، لم يكن قضية ديمقراطية بل مسألة استقرار استراتيجي. كما أن النهج الموجه نحو الاستراتيجية هياً الظروف للتجاهل المنهجي للبعد القانوني لعملية المحاكمة. فقد اختارت الصحافة الأمريكية القضايا المثيرة فقط من بين العشرات التي نُظرت في ياسيادا؛ في حين غابت المسائل القانونية الأساسية، مثل هيكل المحكمة الاستثنائية وحقوق الدفاع والشرعية الدستورية، بشكل شبه كامل عن التغطية. وقد أنتجت المنتجات الصحفية المستقلة طبقة من البيانات التاريخية متميزة من الناحية النوعية (التحليل باللغة الألمانية لصحيفة «واشنطن جورنال»، وتقرير الجالية اليهودية لصحيفة «أريزونا بوست»، وتحليل صحيفة «إيفينغ ستار» بعد الإعدام وتقييمها لعام 1962، والمقال الذي نشرته صحيفة «ذا كرونكل» عام 1963) على عكس التقارير المعيارية الصادرة عن وكالتي «أسوشيتد برس» و«يوناييتد برس إنترناشونال».

الخلاصة والتوصيات

بشكل عام، تُظهر النتائج أن الصحف الأمريكية في العينة لم تتناول انقلاب 27 مايو 1960 من خلال نقاشات حول الشرعية الديمقراطية. بدلاً من ذلك، كانت الصيغ المعيارية لوكالات الأنباء، والأولويات الاستراتيجية للحرب الباردة، والتأطير، الإثاري المدفوع بالقيمة الإخبارية هي العوامل الحاسمة. ويشير التوازي بين سينغمان ري وكوريا الجنوبية، الذي يتكرر في التغطية إلى أن هذا النهج لم يكن مقصوداً على تركيا فحسب، بل عكس نمطاً أوسع تعاملت من خلاله الصحافة الأمريكية في تلك الفترة مع الاضطرابات السياسية في الدول الحليفة المناهضة للشيوعية بنفس الأولويات. بالنسبة لتاريخ العلاقات التركية-الأمريكية، تكمن «أهمية هذه النتائج في دور الصحافة كمؤشر لا يقل كشافاً عن الدبلوماسية الرسمية: فالتحول في صورة مندريس من «حليف مخلص

إلى «رجل قوي» يمكن قراءته على أنه انعكاس في المجال العام للتباعد الاستراتيجي لواشنطن عن حكومة الحزب الديمقراطي. تقترح هذه الدراسة نموذجًا بحثيًا قابلاً للتكرار يثبت أن المصادر الأولية التي تم جمعها من أرشيفات الصحف الرقمية المتفرقة يمكن تحليلها بشكل منهجي من خلال أساليب النقد الكلاسيكي للمصادر. وتشمل اتجاهات البحث المستقبلية مسحًا منهجيًا للصحف الوطنية الكبرى مثل «نيويورك تايمز» و«واشنطن بوست» لتوضيح الاختلاف في المحتوى بين الصحافة الإقليمية والوطنية؛ ومقارنة النتائج المستخلصة من الصحافة الأمريكية بالوثائق الدبلوماسية الأمريكية الرسمية (مثل سلسلة «العلاقات الخارجية للولايات المتحدة»); ودراسة مقاربات الصحافة البريطانية والفرنسية والألمانية للانقلاب الذي وقع في 27 مايو لتقديم منظور غربي مقارن حول الصورة الدولية لتركيا خلال هذه الفترة.

الكلمات المفتاحية: 27 مايو 1960، الانقلاب، عدنان مندريس، الصحافة الأمريكية، الحرب الباردة، العلاقات التركية-الأمريكية، محاكمات ياسيادا

Résumé Structuré:

Introduction et objectif de l'étude

Le coup d'État militaire du 27 mai 1960 et les procès de Yassıada qui s'ensuivirent constituent l'un des épisodes les plus controversés de l'histoire de la République turque. Si les dimensions politiques, constitutionnelles et militaires de ce processus au niveau national ont été largement étudiées dans l'historiographie turque, la manière dont il a été relayé dans la presse provinciale et régionale américaine n'a pas encore fait l'objet d'une analyse systématique. Le partenariat stratégique turco-américain, qui a débuté avec la doctrine Truman de 1947 et s'est consolidé avec l'adhésion de la Turquie à l'OTAN en 1952, a façonné le cadre dans lequel l'opinion publique américaine percevait la Turquie comme un allié fidèle défendant les frontières orientales du monde libre contre le communisme pendant la Guerre froide. Dans ce contexte, la présente étude vise à déterminer dans quel cadre historique les bouleversements politiques survenus en Turquie, qui constituait le flanc sud-est de l'OTAN pendant la Guerre froide, ont été présentés au public américain. L'étude cherche à répondre à trois questions de recherche principales : (1) Dans quel contexte historique la presse américaine a-t-elle présenté le gouvernement Menderes au cours de la période précédant le coup d'État, et selon quelles priorités thématiques a-t-elle rendu compte de l'intervention militaire et du procès ? (2) Dans quelle mesure les enjeux stratégiques de la Guerre froide ont-ils déterminé le cadrage de la couverture médiatique ? (3) Quelle différenciation qualitative peut-on observer entre les dépêches des agences de presse et les productions journalistiques indépendantes en termes de profondeur du contenu et de présentation des données historiques ?

Cadre conceptuel et contextuel

Cette étude s'appuie sur l'historiographie des relations turco-américaines et s'inscrit dans la lignée des travaux existants consacrés à l'ère du Parti démocrate (1950-1960). L'adhésion de la Turquie à l'OTAN en 1952 et son engagement de troupes dans la guerre de Corée reflétaient une orientation clairement pro-américaine en matière de politique étrangère. Cependant, à partir de 1954 en particulier, les restrictions imposées à la presse, la répression des activités de l'opposition et la création de la Commission d'enquête (Tahkikat Komisyonu) le 18 avril 1960 ont marqué un virage de plus en plus autoritaire dans la politique intérieure. La priorité stratégique accordée par l'administration Eisenhower (1953-1961) à la Turquie en tant qu'allié indispensable contre l'expansionnisme soviétique a fait que les tendances autoritaires de la politique intérieure turque sont restées secondaires dans les calculs de Washington. Une dimension importante mais peu explorée est la question de savoir dans quelle mesure le rapprochement économique turco-soviétique au cours des dernières années du règne du Parti démocrate a influencé les évaluations américaines du coup d'État. Cette étude ne trouve aucune preuve d'un tel lien dans les journaux analysés, un résultat cohérent avec la nature de la couverture médiatique, largement alimentée par les dépêches d'agence. L'étude considère les journaux américains non pas comme des vecteurs d'information neutres, mais comme des documents historiques reflétant la perception qu'avaient les Turcs de l'opinion publique américaine au cours de la période concernée.

Méthode

Le fondement méthodologique de cette étude repose sur une approche d'enquête historique s'appuyant sur la critique classique des sources. Vingt-cinq articles de presse publiés entre 1959 et 1963 dans neuf journaux américains différents ont été utilisés comme sources primaires. Ces journaux ont été sélectionnés dans

différentes régions géographiques et parmi des publications s'adressant à des lectorats variés, ce qui a permis une évaluation historique à plusieurs niveaux de la perception de la Turquie au sein de l'opinion publique américaine. Des procédures de critique externe et interne ont été appliquées en parallèle. Au cours de la phase de critique externe, le titre du journal, le lieu de publication, la date, le type de source (agence de presse ou journalisme indépendant), l'affiliation à une agence et la présence ou non d'une signature ont été consignés pour chaque texte. Au cours de la phase de critique interne, le ton de la présentation, la cohérence entre le titre et le contenu, ainsi que la manière dont un même événement était présenté dans différents journaux ont fait l'objet d'une évaluation comparative. L'ensemble des sources a été déterminé par échantillonnage raisonné. Les articles ont été numérisés via le projet « Chronicling America » de la Bibliothèque du Congrès, Newspapers.com et des archives numériques de journaux. Les termes de recherche « Menderes », « coup d'État en Turquie », « Yassıada », « procès turc » et « Adnan Menderes » ont été utilisés, la période chronologique définie entre 1959 et 1963 couvrant la fin du gouvernement Menderes, le coup d'État et les trois années suivantes. Un échantillon supplémentaire de 108 pages de journaux différentes, issues des archives numériques de la Bibliothèque du Congrès, a été numérisé afin de confirmer la visibilité générale des actualités relatives à la Turquie dans la presse américaine de l'époque.

Résultats et discussion

L'analyse historique de la couverture médiatique américaine dresse un tableau complexe de la manière dont le coup d'État du 27 mai 1960 et les procès de Yassıada ont été perçus outre-Atlantique. Le constat le plus marquant est le revirement radical de l'attitude de la presse américaine envers Menderes : présenté en février 1959 par *The Smyrna Times* comme un « allié loyal » et un « dirigeant fort et dynamique », Menderes a été redéfini comme un « homme fort typique » à la suite des manifestations étudiantes d'avril 1960. Les preuves documentaires de ce revirement apparaissent très clairement dans l'article de fond publié par *The Evening Star* le 28 avril 1960, une source primaire originale qui n'avait jusqu'alors pas été identifiée dans la recherche universitaire turque. Lors de la couverture médiatique du coup d'État, la principale préoccupation des États-Unis était le maintien de l'alliance au sein de l'OTAN. La déclaration de loyauté envers l'OTAN faite par le Comité de l'unité nationale et son écho dans chaque article consacré à ce processus indiquent que, pour l'opinion publique américaine de l'époque, le changement de régime en Turquie n'était pas une question de démocratie, mais une question de stabilité stratégique. Cette approche axée sur la stratégie a également créé les conditions d'une négligence systématique de la dimension juridique du processus judiciaire. La presse américaine n'a retenu que les affaires sensationnelles parmi les dizaines jugées à Yassıada ; les questions juridiques fondamentales telles que la structure du tribunal d'exception, les droits de la défense et la légitimité constitutionnelle étaient presque totalement absentes de la couverture médiatique. Une couche de données historiques qualitativement distincte a été produite par des publications journalistiques indépendantes (l'analyse en allemand du *Washington Journal*, le reportage de la communauté juive publié par *The Arizona Post*, l'analyse post-exécution et l'évaluation de 1962 de *The Evening Star*, ainsi que l'article de *The Chronicle* de 1963), par opposition aux dépêches standardisées des agences AP et UPI.

Conclusion et suggestions

Dans l'ensemble, les résultats démontrent que les journaux américains de l'échantillon n'ont pas abordé le coup d'État du 27 mai 1960 sous l'angle de débats sur la légitimité démocratique. Au contraire, les formats standardisés des agences de presse, les priorités stratégiques de la Guerre froide et un traitement sensationnaliste dicté par la valeur informative se sont avérés déterminants. Le parallèle avec Syngman Rhee et la Corée du Sud, qui revient régulièrement dans la couverture médiatique, indique que cette approche n'était pas propre à la Turquie, mais reflétait une tendance plus large selon laquelle la presse américaine de l'époque traitait les bouleversements politiques chez ses alliés anticommunistes avec des priorités similaires. Pour l'historiographie des relations turco-américaines, l'importance de ces résultats réside dans le rôle de la presse en tant qu'indicateur tout aussi révélateur que la diplomatie officielle : la transformation de l'image de Menderes, passant de « fidèle allié » à « homme fort », peut être interprétée comme le reflet, dans la sphère publique, de la distance stratégique prise par Washington vis-à-vis du gouvernement du Parti démocrate. Cette étude propose un modèle de recherche reproductible démontrant que les sources primaires issues d'archives de journaux numériques dispersées peuvent être analysées de manière systématique à l'aide de méthodes classiques de critique des sources. Les axes de recherche futurs comprennent un examen systématique des principaux journaux nationaux tels que le *New York Times* et le *Washington Post* afin de clarifier la différenciation des contenus entre la presse régionale et la presse nationale ; une comparaison des résultats issus de la presse américaine avec les documents diplomatiques officiels des États-Unis (tels que la série

Foreign Relations of the United States) ; et une analyse des approches adoptées par la presse britannique, française et allemande face au coup d'État du 27 mai afin d'offrir une perspective occidentale comparative sur l'image internationale de la Turquie durant cette période.

Mots-clés : 27 mai 1960, coup d'État, Adnan Menderes, presse américaine, Guerre froide, relations turco-américaines, procès de Yassıada.

Resumen Estructurado:

Introducción y objetivo del estudio

El golpe de Estado militar del 27 de mayo de 1960 y los posteriores juicios de Yassıada constituyen uno de los episodios más controvertidos de la historia de la República Turca. Si bien las dimensiones políticas, constitucionales y militares internas de este proceso han sido analizadas en profundidad en la historiografía turca, aún no se ha investigado de forma sistemática la forma en que se reflejó en la prensa provincial y regional estadounidense. La alianza estratégica turco-estadounidense, que se inició con la Doctrina Truman de 1947 y se consolidó con la adhesión de Turquía a la OTAN en 1952, configuró el marco en el que la opinión pública estadounidense percibía a Turquía como un aliado leal que defendía las fronteras orientales del Mundo Libre frente al comunismo durante la Guerra Fría. En este contexto, el presente estudio tiene por objeto determinar en qué marco histórico se presentó al público estadounidense la agitación política en Turquía, que constituía el flanco sureste de la OTAN durante la Guerra Fría. El estudio pretende responder a tres preguntas de investigación principales: (1) ¿En qué contexto histórico presentó la prensa estadounidense al Gobierno de Menderes en el período previo al golpe de Estado, y con qué prioridades de contenido transmitió la intervención militar y el proceso judicial? (2) ¿En qué medida las preocupaciones estratégicas de la Guerra Fría determinaron el enfoque de la cobertura informativa? (3) ¿Qué diferenciación cualitativa puede observarse entre las noticias de las agencias de prensa y los productos periodísticos independientes en cuanto a la profundidad del contenido y la presentación de los datos históricos?

Marco conceptual y contextual

Este estudio se basa en la historiografía de las relaciones turco-estadounidenses y se inscribe en la investigación existente sobre la era del Partido Demócrata (1950-1960). La adhesión de Turquía a la OTAN en 1952 y su aportación de tropas a la Guerra de Corea reflejaron una clara orientación proestadounidense en la política exterior. Sin embargo, especialmente a partir de 1954, las restricciones a la prensa, la limitación de las actividades de la oposición y la creación de la Comisión de Investigación (Tahkikat Komisyonu) el 18 de abril de 1960 marcaron un giro cada vez más autoritario en la política interna. La prioridad estratégica que la Administración Eisenhower (1953-1961) otorgó a Turquía como aliado indispensable frente al expansionismo soviético hizo que las tendencias autoritarias en la política interior turca quedaran en un segundo plano en los cálculos de Washington. Una dimensión significativa, aunque poco explorada, es la cuestión de cómo influyó el acercamiento económico turco-soviético en los últimos años del gobierno del Partido Demócrata en las valoraciones estadounidenses del golpe de Estado. Este estudio no encuentra pruebas de tal asociación en los periódicos analizados, un hallazgo coherente con la naturaleza de la cobertura, basada en las agencias de noticias. El estudio aborda los periódicos estadounidenses no como portadores neutrales de información, sino como documentos históricos que reflejan la percepción turca de la opinión pública estadounidense en el período en cuestión.

Metodología

La base metodológica de este estudio es un enfoque de investigación histórica fundamentado en la crítica clásica de las fuentes. Se utilizaron como fuentes primarias veinticinco artículos periodísticos publicados entre 1959 y 1963 en nueve periódicos estadounidenses diferentes. Estos periódicos se seleccionaron de distintas regiones geográficas y de publicaciones dirigidas a distintos públicos, lo que permitió realizar una evaluación histórica multifacética de la percepción de Turquía en la opinión pública estadounidense. Se aplicaron en paralelo procedimientos de crítica externa e interna. En la fase de crítica externa, se registraron para cada texto el título del periódico, el lugar de publicación, la fecha, el tipo de fuente (agencia de noticias o periodismo independiente), la afiliación a una agencia y la autoría del artículo. En la fase de crítica interna, se evaluaron comparativamente el tono de la presentación, la coherencia entre el titular y el contenido, y la

presentación del mismo acontecimiento en diferentes periódicos. El conjunto de fuentes se determinó mediante un muestreo intencional. Los artículos se escanearon a través del proyecto «Chronicling America» de la Biblioteca del Congreso, Newspapers.com y archivos digitales de periódicos. Se utilizaron los términos de búsqueda «Menderes», «golpe de Estado en Turquía», «Yassıada», «juicio turco» y «Adnan Menderes», estableciéndose el periodo 1959-1963 como marco cronológico que abarcaba la etapa final del gobierno de Menderes, el golpe de Estado y los tres años siguientes. Se escaneó además un conjunto adicional de 108 páginas de periódicos diferentes procedentes del archivo digital de la Biblioteca del Congreso para confirmar la visibilidad general de las noticias relacionadas con Turquía en la prensa estadounidense de la época.

Resultados y discusión

El análisis histórico de la cobertura de la prensa estadounidense ofrece una imagen interrelacionada de cómo se percibieron al otro lado del Atlántico el golpe de Estado del 27 de mayo de 1960 y los juicios de Yassıada. El hallazgo más destacado es el brusco cambio en la actitud de la prensa estadounidense hacia Menderes: presentado en febrero de 1959 por The Smyrna Times como un «aliado leal» y un «líder fuerte y dinámico», Menderes pasó a ser calificado de «hombre fuerte típico» tras las protestas estudiantiles de abril de 1960. La evidencia documental de este cambio se aprecia con mayor claridad en el artículo de perfil publicado por The Evening Star el 28 de abril de 1960, una fuente primaria original que no había sido identificada anteriormente en la investigación académica turca. Durante la cobertura del golpe de Estado, la principal preocupación de Estados Unidos fue el mantenimiento de la alianza de la OTAN. La declaración de lealtad a la OTAN del Comité de Unidad Nacional y su reflejo en todas las noticias relacionadas con el proceso indican que, para la opinión pública estadounidense de la época, el cambio de régimen en Turquía no era una cuestión democrática, sino una cuestión de estabilidad estratégica. Este enfoque orientado a la estrategia también creó las condiciones para que se ignorara sistemáticamente la dimensión jurídica del proceso judicial. La prensa estadounidense seleccionó únicamente los casos sensacionalistas de entre las docenas juzgadas en Yassıada; cuestiones jurídicas fundamentales, como la estructura del tribunal extraordinario, los derechos de la defensa y la legitimidad constitucional, estuvieron casi totalmente ausentes de la cobertura. Los productos periodísticos independientes (el análisis en alemán del *Washington Journal*, el reportaje sobre la comunidad judía de *The Arizona Post*, el análisis posterior a las ejecuciones de *The Evening Star* y su evaluación de 1962, así como el artículo de *The Chronicle* de 1963) generaron una capa de datos históricos cualitativamente distinta, en contraposición a los informes estandarizados de las agencias de noticias AP y UPI.

Conclusión y sugerencias

En conjunto, los resultados demuestran que los periódicos estadounidenses de la muestra no abordaron el golpe de Estado del 27 de mayo de 1960 a través de debates sobre la legitimidad democrática. En su lugar, resultaron determinantes los formatos estandarizados de las agencias de noticias, las prioridades estratégicas de la Guerra Fría y un enfoque sensacionalista impulsado por el valor informativo. El paralelismo con Syngman Rhee y Corea del Sur, que se repite en la cobertura, indica que este enfoque no era exclusivo de Turquía, sino que reflejaba un patrón más amplio por el que la prensa estadounidense de la época trataba las convulsiones políticas en los aliados anticomunistas con prioridades similares. Para la historiografía de las relaciones turco-estadounidenses, la importancia de estos hallazgos radica en la función de la prensa como indicador no menos revelador que la diplomacia oficial: la transformación de la imagen de Menderes, de «aliado leal» a «hombre fuerte», puede interpretarse como el reflejo en la esfera pública del distanciamiento estratégico de Washington respecto al gobierno del Partido Demócrata. Este estudio propone un modelo de investigación replicable que demuestra que las fuentes primarias recopiladas a partir de archivos digitales dispersos de periódicos pueden analizarse sistemáticamente mediante métodos clásicos de crítica de fuentes. Las líneas de investigación futuras incluyen un análisis sistemático de los principales periódicos nacionales, como *The New York Times* y *The Washington Post*, para aclarar la diferenciación de contenidos entre la prensa provincial y la nacional; una comparación de los hallazgos de la prensa estadounidense con documentos diplomáticos oficiales de EE. UU. (como la serie *Foreign Relations of the United States*); y un examen de los enfoques de la prensa británica, francesa y alemana respecto al golpe de Estado del 27 de mayo, con el fin de ofrecer una perspectiva occidental comparativa sobre la imagen internacional de Turquía durante este periodo.

Palabras clave: 27 de mayo de 1960, golpe de Estado, Adnan Menderes, prensa estadounidense, Guerra Fría, relaciones turco-estadounidenses, juicios de Yassıada.

结构化摘要:

引言与研究目的

1960年5月27日的军事政变及随后的亚西阿达审判，是土耳其共和国历史上最具争议的事件之一。尽管土耳其史学界已对这一事件的国内政治、宪法及军事层面进行了广泛探讨，但其在美国地方及地区媒体中的报道情况尚未得到系统研究。始于1947年“杜鲁门主义”、并因土耳其1952年加入北约而得到巩固的土美战略伙伴关系，构成了美国公众舆论在冷战期间将土耳其视为忠实盟友的认知框架——该盟友肩负着捍卫“自由世界”东部边境、抵御共产主义的使命。在此背景下，本研究旨在厘清：作为冷战时期北约东南侧翼的土耳其，其政治动荡事件是被置于何种历史框架下向美国公众呈现的。本研究力求回答以下三个主要研究问题：(1) 在政变前的时期，美国媒体是在何种历史语境下报道门德雷斯政府的？在报道军事干预及审判过程时，其内容侧重点是什么？(2) 冷战时期的战略关切在多大程度上决定了新闻报道的框架？(3) 在内容深度和历史数据的呈现方面，通讯社报道与独立新闻作品之间存在哪些质的差异？

概念与背景框架

本研究立足于土耳其与美国关系史学，并置于关于民主党时代（1950–1960）的现有学术研究之中。土耳其于1952年加入北约并向朝鲜战争派遣部队，这反映出其外交政策中明确的亲美倾向。然而，特别是在1954年之后，新闻管制、对反对派活动的打压，以及1960年4月18日调查委员会（Tahkikat Komisyonu）的成立，都预示着国内政治正日益走向威权主义。艾森豪威尔政府（1953–1961）将土耳其视为遏制苏联扩张主义不可或缺的盟友并予以战略优先考虑，这意味着土耳其国内政治中的威权倾向在华盛顿的考量中仍处于次要地位。一个重要但尚未得到充分探讨的方面是：民主党执政末期土耳其与苏联之间的经济和解，在多大程度上影响了美国对此次政变的评估。本研究在抽样调查的报纸中未发现此类关联的证据，这一发现与相关报道主要依赖通讯社供稿的性质相一致。本研究将美国报纸视为反映相关时期土耳其对美国公众舆论认知的历史文献，而非中立的信息载体。

方法

本研究的方法论基础是一种基于经典史料批判的历史调查方法。选取了1959年至1963年间发表于九家不同美国报纸上的25篇新闻报道作为主要史料。这些报纸选自不同的地理区域，且面向不同的读者群体，从而能够对土耳其在美国公众舆论中的形象进行多层次的历史评估。研究同时采用了外部和内部考证程序。在外部考证阶段，针对每篇文本记录了报纸名称、出版地、日期、来源类型（通讯社或独立报道）、所属机构以及署名情况。在内部考证阶段，对报道语气、标题与内容的一致性，以及不同报纸对同一事件的报道进行了比较评估。资料来源通过目的性抽样确定。通过美国国会图书馆“美国编年史”（Chronicling America）项目、Newspapers.com以及数字报纸档案库对相关文章进行了检索。搜索词包括“门德雷斯”、“土耳其政变”、“亚西阿达”、“土耳其审判”和“阿德南·门德雷斯”，时间范围设定为1959年至1963年，涵盖门德雷斯政府的最后时期、政变及其后的三年。此外，还从美国国会图书馆数字档案中额外扫描了108个不同的报纸版面，以确认该时期美国媒体对土耳其相关新闻的总体报道情况。

研究结果与讨论

对美国报纸报道的历史考察，勾勒出一幅关于1960年5月27日政变和亚西阿达审判在大西洋彼岸如何被认知的相互交织的图景。最突出的发现是美国媒体对门德雷斯的态度发生了急剧转变：1959年2月，《士麦那时报》曾将门德雷斯描述为“忠诚的盟友”和“强有力、充满活力的领导人”，但在1960年4月学生抗议活动后，门德雷斯被重新定性为“典型的强人”。这一转变的文献证据在1960年4月28日《晚星报》的一篇人物特写中体现得最为明显，该文是一份此前土耳其学术界尚未发现的原始一手资料。在报道政变期间，美国的首要关切是维护北约联盟。民族团结委员会关于忠于北约的声明，以及这一立场在所有相关报道中的体现，表明对于当时的美国公众舆论而言，土耳其的政权更迭并非民主问题，而是一个战略稳定问题。这种以战略为导向的报道方式，也为系统性忽视审判

过程的法律层面创造了条件。美国媒体从亚西阿达岛审理的数十起案件中仅挑选了耸人听闻的案例进行报道；而特别法庭的架构、辩护权以及宪法合法性等根本性法律问题，在报道中几乎完全缺失。与美联社（AP）和合众国际社（UPI）标准化的新闻社电报报道不同，独立新闻作品（《华盛顿日报》的德语分析、《亚利桑那邮报》的犹太社区报道、《晚星报》的处决后分析及其1962年的评估，以及《纪事报》1963年的文章）产生了一层质地截然不同的历史数据。

结论与建议

总体而言，研究结果表明，样本中的美国报纸并未通过围绕民主合法性的辩论来探讨1960年5月27日的政变。相反，标准化的新闻社报道格式、冷战时期的战略优先事项以及以新闻价值为导向的耸人听闻的报道框架，才是决定性因素。报道中反复出现的李承晚/韩国的类比表明，这种做法并非土耳其独有，而是反映了当时美国媒体处理反共盟国政治动荡时所遵循的更广泛模式，其优先考虑的方面与土耳其事件相似。对于土美关系史学研究而言，这些发现的意义在于，新闻媒体作为一种指标，其揭示作用丝毫不亚于官方外交：门德雷斯形象从“忠诚盟友”向“强人”的转变，可被解读为华盛顿对民主党政府采取战略疏离态度的公共领域反映。本研究提出了一种可复现的研究模型，证明可以通过经典的史料批判方法，对从分散的数字报纸档案中收集的一手资料进行系统分析。未来的研究方向包括：系统梳理《纽约时报》和《华盛顿邮报》等主要全国性报纸，以厘清地方媒体与全国性媒体在内容上的差异；将美国媒体的研究发现与美国官方外交文件（如《美国外交关系》系列）进行对比；以及考察英国、法国和德国媒体对5月27日政变的报道方式，从而从西方视角对这一时期土耳其的国际形象进行比较分析。

关键词： 1960年5月27日，政变，阿德南·门德雷斯，美国媒体，冷战，土美关系，亚西阿达审判。

Структурированное Резюме:

Введение и цель исследования

Военный переворот 27 мая 1960 года и последовавшие за ним Ясыадские процессы представляют собой один из самых спорных эпизодов в истории Турецкой Республики. Хотя внутренние политические, конституционные и военные аспекты этого процесса были подробно изучены в турецкой историографии, то, как он освещался в американской провинциальной и региональной прессе, до сих пор не было систематически исследовано. Турецко-американское стратегическое партнерство, начавшееся с «Доктрины Трумэна» 1947 года и упрочившееся благодаря вступлению Турции в НАТО в 1952 году, сформировало рамки, в которых американская общественность воспринимала Турцию как верного союзника, защищающего восточные границы «Свободного мира» от коммунизма в период холодной войны. На этом фоне данное исследование направлено на определение того, в каких исторических рамках политические потрясения в Турции, составлявшей юго-восточный фланг НАТО в период холодной войны, представлялись американской общественности. Исследование стремится ответить на три основных исследовательских вопроса: (1) В каком историческом контексте американская пресса представляла правительство Мендереса в период, предшествовавший перевороту, и с какими приоритетами в содержании она освещала военную интервенцию и судебный процесс? (2) В какой степени стратегические соображения периода «холодной войны» определяли ракурс освещения событий в новостях? (3) Какие качественные различия можно наблюдать между сообщениями информационных агентств и независимыми журналистскими материалами с точки зрения глубины содержания и представления исторических данных?

Концептуальные и контекстуальные рамки

Данное исследование основано на историографии турецко-американских отношений и вписывается в существующие научные работы, посвященные эпохе Демократической партии (1950–1960 гг.). Вступление Турции в НАТО в 1952 году и направление ею войск на Корейскую войну отражали явную проамериканскую ориентацию во внешней политике. Однако, в частности, после 1954 года ограничения на деятельность прессы, подавление оппозиционных движений и создание 18 апреля

1960 года Следственной комиссии (Tahkikat Komisyonu) стали признаками все более авторитарного поворота во внутренней политике. Стратегический приоритет, отданный администрацией Эйзенхауэра (1953–1961) Турции как незаменимому союзнику в борьбе с советским экспансионизмом, означал, что авторитарные тенденции во внутренней политике Турции оставались второстепенными в расчетах Вашингтона. Важным, но недостаточно исследованным аспектом является вопрос о том, как турецко-советское экономическое сближение в последние годы правления Демократической партии повлияло на американские оценки переворота. В данном исследовании не обнаружено доказательств такой связи в отобранных газетах, что согласуется с характером освещения событий, основанным на материалах информационных агентств. В исследовании американские газеты рассматриваются не как нейтральные носители информации, а как исторические документы, отражающие турецкое восприятие американского общественного мнения в соответствующий период.

Метод

Методологической основой данного исследования служит подход исторического исследования, основанный на классической критике источников. В качестве первоисточников были использованы двадцать пять новостных статей, опубликованных в период с 1959 по 1963 год в девяти различных американских газетах. Эти газеты были отобраны из разных географических регионов и из изданий, ориентированных на разную читательскую аудиторию, что позволило провести многоуровневую историческую оценку восприятия Турции в американском общественном мнении. Параллельно применялись процедуры внешней и внутренней критики. На этапе внешней критики для каждого текста фиксировались название газеты, место публикации, дата, тип источника (информационное агентство или независимая журналистика), принадлежность к агентству и статус авторства. На этапе внутренней критики проводилась сравнительная оценка тона изложения, согласованности между заголовком и содержанием, а также освещения одного и того же события в разных газетах. Массив источников был сформирован путем целенаправленной выборки. Статьи были отсканированы с помощью проекта «Chronicling America» Библиотеки Конгресса, сайта Newspapers.com и цифровых архивов газет. Использовались поисковые термины «Мендерес», «переворот в Турции», «Яссиада», «турецкий судебный процесс» и «Аднан Мендерес», при этом в качестве хронологических границ были установлены 1959–1963 годы, охватывающие заключительный период правления Мендереса, сам переворот и последующие три года. Дополнительный набор из 108 различных газетных страниц из цифрового архива Библиотеки Конгресса был отсканирован для подтверждения общей освещенности новостей, связанных с Турцией, в американской прессе того периода.

Результаты и обсуждение

Исторический анализ освещения событий в американских газетах дает целостную картину того, как перевороты 27 мая 1960 года и судебные процессы на Яссиаде воспринимались по ту сторону Атлантики. Наиболее заметным выводом является резкий разрыв в отношении американской прессы к Мендересу: представленный в феврале 1959 года газетой «The Smyrna Times» как «верный союзник» и «сильный, динамичный лидер», Мендерес был переоценен как «типичный сильный человек» после студенческих протестов апреля 1960 года. Документальное подтверждение этого сдвига наиболее наглядно прослеживается в профильной статье газеты «The Evening Star» от 28 апреля 1960 года — оригинальном первоисточнике, ранее не упоминавшемся в турецкой научной литературе. В ходе освещения переворота главной заботой США было сохранение альянса НАТО. Декларация Комитета национального единства о лояльности НАТО и её отражение во всех материалах, связанных с этим процессом, свидетельствуют о том, что для американской общественности того периода смена режима в Турции была не вопросом демократии, а вопросом стратегической стабильности. Этот стратегически ориентированный подход также создал условия для систематического игнорирования правового аспекта судебного процесса. Американская пресса отбирала из десятков дел, рассматривавшихся на Яссиаде, только сенсационные; фундаментальные правовые вопросы, такие как структура чрезвычайного суда, права защиты и конституционная легитимность, практически полностью отсутствовали в освещении событий. Качественно иной слой исторических данных был сформирован независимыми журналистскими материалами (аналитическая статья на немецком языке в «Washington Journal», репортаж о еврейской общине в «The Arizona Post», анализ событий после казни и оценка 1962

года в «The Evening Star», а также статья 1963 года в «The Chronicle») в отличие от стандартизированных сообщений информационных агентств AP и UPI.

Закключение и рекомендации

В целом полученные результаты показывают, что американские газеты, включенные в выборку, не рассматривали переворот 27 мая 1960 года через призму дискуссий о демократической легитимности. Напротив, определяющую роль сыграли стандартизированные форматы информационных агентств, стратегические приоритеты «холодной войны» и сенсационная подача материалов, ориентированная на новостную ценность. Параллель с Сынман Ри и Южной Кореей, которая повторяется в освещении событий, указывает на то, что такой подход не был уникальным для Турции, а отражал более широкую закономерность, в соответствии с которой американская пресса того периода рассматривала политические потрясения в антикоммунистических союзных странах с аналогичными приоритетами. Для историографии турецко-американских отношений значение этих выводов заключается в том, что пресса выступает в качестве индикатора, не менее показательного, чем официальная дипломатия: трансформацию образа Мендереса из «верного союзника» в «сильного лидера» можно интерпретировать как отражение в публичной сфере стратегического дистанцирования Вашингтона от правительства Демократической партии. В данном исследовании предлагается воспроизводимая исследовательская модель, демонстрирующая, что первоисточники, собранные из разрозненных цифровых архивов газет, можно систематически анализировать с помощью классических методов источниковедения. Будущие направления исследований включают систематический анализ крупных национальных газет, таких как «The New York Times» и «The Washington Post», с целью выяснения различий в содержании между провинциальной и национальной прессой; сравнение результатов анализа американской прессы с официальными дипломатическими документами США (такими как серия «Foreign Relations of the United States»); а также изучение подходов британской, французской и немецкой прессы к перевороту 27 мая для формирования сравнительной западной перспективы в отношении международного имиджа Турции в этот период.

Ключевые слова: 27 мая 1960 г., переворот, Аднан Мендерес, американская пресса, холодная война, турецко-американские отношения, Ясыадские процессы.

संरचित सारांशः

अध्ययन का परिचय और उद्देश्य

27 मई, 1960 का सैन्य तख्तापलट और उसके बाद के यासीआदा मुकदमे तुर्की गणराज्य के इतिहास की सबसे विवादास्पद घटनाओं में से एक हैं। हालांकि इस प्रक्रिया के घरेलू राजनीतिक, संवैधानिक और सैन्य पहलुओं की तुर्की के इतिहास लेखन में व्यापक रूप से जांच की गई है, लेकिन जिस तरह से यह अमेरिकी प्रांतीय और क्षेत्रीय प्रेस में परिलक्षित हुआ, उसकी अभी तक व्यवस्थित रूप से जांच नहीं की गई है।

तुर्की-अमेरिकी रणनीतिक साझेदारी, जिसकी शुरुआत 1947 के ट्रूमैन सिद्धांत से हुई और 1952 में तुर्की के नाटो में शामिल होने से सुदृढ़ हुई, ने उस ढांचे को आकार दिया जिसके तहत अमेरिकी जनमत ने तुर्की को शीत युद्ध के दौरान साम्यवाद के खिलाफ मुक्त विश्व की पूर्वी सीमाओं की रक्षा करने वाले एक वफादार सहयोगी के रूप में देखा। इस पृष्ठभूमि के खिलाफ, इस अध्ययन का उद्देश्य यह निर्धारित करना है कि शीत युद्ध के दौरान नाटो के दक्षिण-पूर्वी मोर्चे का गठन करने वाले तुर्की में राजनीतिक उथल-पुथल को अमेरिकी जनता के समक्ष किस ऐतिहासिक ढांचे के भीतर प्रस्तुत किया गया था। यह अध्ययन तीन प्रमुख शोध प्रश्नों का उत्तर खोजता है: (1) अमेरिकी प्रेस ने तख्तापलट से पहले की अवधि में मेंडरेस सरकार को किस ऐतिहासिक संदर्भ में प्रस्तुत किया, और उसने सैन्य हस्तक्षेप और मुकदमे की प्रक्रिया को किन विषय-वस्तु प्राथमिकताओं के साथ संप्रेषित किया? (2)

शीत युद्ध की रणनीतिक चिंताओं ने समाचार कवरेज के फ्रेमिंग को किस हद तक निर्धारित किया? (3) सामग्री की गहराई और ऐतिहासिक डेटा की प्रस्तुति के मामले में वायर-सर्विस रिपोर्टों और स्वतंत्र पत्रकारिता उत्पादों के बीच क्या गुणात्मक भेद देखा जा सकता है?

वैचारिक और प्रसंगिक ढांचा

यह अध्ययन तुर्की-अमेरिकी संबंधों की इतिहास-लेखन पर आधारित है और खुद को डेमोक्रेटिक पार्टी युग (1950-1960) पर मौजूदा विद्वता के भीतर स्थापित करता है।

1952 में नाटो में तुर्की के शामिल होने और कोरियाई युद्ध में सैनिकों के योगदान ने विदेश नीति में एक स्पष्ट अमेरिका-समर्थक रुझान को दर्शाया। हालांकि, विशेष रूप से 1954 के बाद, प्रेस प्रतिबंधों, विपक्षी गतिविधियों पर अंकुश, और 18 अप्रैल, 1960 को जांच आयोग (ताहकीकत कोमिशन) की स्थापना ने घरेलू राजनीति में एक बढ़ती हुई तानाशाही प्रवृत्ति का संकेत दिया। आइसनहावर प्रशासन (1953-1961) द्वारा सोवियत विस्तारवाद के खिलाफ एक अपरिहार्य सहयोगी के रूप में तुर्की को रणनीतिक प्राथमिकता देने का मतलब था कि वाशिंगटन की गणनाओं में तुर्की की घरेलू राजनीति में तानाशाही प्रवृत्तियाँ गौण रहीं। एक महत्वपूर्ण लेकिन कम-खंगाला गया आयाम यह सवाल है कि डेमोक्रेटिक पार्टी के शासन के अंतिम वर्षों में तुर्की-सोवियत आर्थिक निकटता ने तख्तापलट के बारे में अमेरिकी आकलन में कैसे भूमिका निभाई। इस अध्ययन में नमूना समाचार पत्रों में इस तरह के किसी संबंध का कोई सबूत नहीं मिलता है, यह निष्कर्ष कवरेज की वायर-सर्विस-संचालित प्रकृति के अनुरूप है। यह अध्ययन अमेरिकी समाचार पत्रों को तटस्थ सूचना वाहक के रूप में नहीं बल्कि ऐतिहासिक दस्तावेजों के रूप में मानता है जो संबंधित अवधि में अमेरिकी सार्वजनिक राय के बारे में तुर्की की धारणा को दर्शाते हैं।

विधि

इस अध्ययन का पद्धतिगत आधार शास्त्रीय स्रोत आलोचना पर आधारित एक ऐतिहासिक जांच दृष्टिकोण है। नौ अलग-अलग अमेरिकी समाचार पत्रों में 1959 और 1963 के बीच प्रकाशित पच्चीस समाचार लेखों का उपयोग प्राथमिक स्रोतों के रूप में किया गया। इन समाचार पत्रों को विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रों और विभिन्न पाठक वर्गों को संबोधित करने वाले प्रकाशनों से चुना गया था, जिससे अमेरिकी सार्वजनिक राय में तुर्की की धारणा का एक बहु-स्तरीय ऐतिहासिक मूल्यांकन संभव हो सका।

बाहरी और आंतरिक आलोचना प्रक्रियाएं समानांतर रूप से लागू की गईं। बाहरी आलोचना चरण में, प्रत्येक पाठ के लिए समाचार पत्र का शीर्षक, प्रकाशन का स्थान, तिथि, स्रोत का प्रकार (वायर सर्विस या स्वतंत्र पत्रकारिता), एजेंसी संबद्धता, और बायलाइन की स्थिति दर्ज की गई। आंतरिक आलोचना चरण में, प्रस्तुति के स्वर, सुर्खी और सामग्री के बीच संगति, और विभिन्न समाचार पत्रों में एक ही घटना की प्रस्तुति की तुलनात्मक रूप से आकलन किया गया। स्रोत पूल को उद्देश्यपूर्ण नमूनाकरण के माध्यम से निर्धारित किया गया था। लेखों को लाइब्रेरी ऑफ कांग्रेस के "क्रॉनिकलिंग अमेरिका" प्रोजेक्ट, Newspapers.com, और डिजिटल समाचार पत्र अभिलेखागार के माध्यम से स्कैन किया गया।

खोज शब्द "मेंडरेस", "तुर्की तख्तापलट", "यासीआदा", "तुर्की मुकदमा" और "अदनान मेंडरेस" का उपयोग किया गया, जिसमें 1959-1963 को कालानुक्रमिक सीमा के रूप में निर्धारित किया गया, जो मेंडरेस सरकार के अंतिम दौर, तख्तापलट और उसके बाद के तीन वर्षों को कवर करती है।

उस अवधि के अमेरिकी प्रेस में तुर्की-संबंधी समाचारों की सामान्य दृश्यता की पुष्टि करने के लिए लाइब्रेरी ऑफ कांग्रेस के डिजिटल अभिलेखागार से 108 विभिन्न समाचार पत्रों के पृष्ठों का एक अतिरिक्त समूह स्कैन किया गया।

निष्कर्ष और चर्चा

अमेरिकी समाचार पत्रों की कवरेज के ऐतिहासिक परीक्षण से यह एक-दूसरे से जुड़ी हुई तस्वीर सामने आती है कि 27 मई, 1960 के तख्तापलट और यासीआदा मुकदमों को अटलांटिक के उस पार कैसे देखा गया था।

सबसे प्रमुख निष्कर्ष मेंडरेस के प्रति अमेरिकी प्रेस के रवैये में आए तीव्र बदलाव है: फरवरी 1959 में द स्मर्न टाइम्स द्वारा एक "वफादार सहयोगी" और एक "मजबूत, गतिशील नेता" के रूप में पेश किए गए मेंडरेस को अप्रैल 1960 के छात्र विरोध प्रदर्शनों के बाद एक "आम तानाशाह" के रूप में फिर से पेश किया गया। इस बदलाव के लिए प्रलेखन साक्ष्य सबसे स्पष्ट रूप से 'द इवनिंग स्टार' के 28 अप्रैल, 1960 के प्रोफाइल लेख में दिखाई देता है, जो तुर्की के शैक्षणिक विद्वानों द्वारा पहले पहचाने नहीं गए एक मौलिक प्राथमिक स्रोत है। तख्तापलट की कवरेज के दौरान, अमेरिका की प्राथमिक चिंता नाटो गठबंधन को बनाए रखना था। नेशनल यूनिटी कमिटी के नाटो वफादारी के घोषणापत्र और इस प्रक्रिया से संबंधित हर कवरेज में इसके प्रतिबिंब से यह संकेत मिलता है कि उस समय की अमेरिकी सार्वजनिक राय के लिए, तुर्की में शासन परिवर्तन कोई लोकतांत्रिक मुद्दा नहीं बल्कि एक रणनीतिक स्थिरता का सवाल था। रणनीति-उन्मुख दृष्टिकोण ने मुकदमे की प्रक्रिया के कानूनी आयाम की व्यवस्थित उपेक्षा के लिए भी परिस्थितियाँ पैदा कीं। अमेरिकी प्रेस ने यासीआदा

में आजमाए गए दर्जनों मामलों में से केवल सनसनीखेज मामलों को ही चुना; असाधारण अदालत की संरचना, बचाव के अधिकार और संवैधानिक वैधता जैसे मौलिक कानूनी प्रश्न कवरेज में लगभग पूरी तरह से अनुपस्थित थे। एपी और यूपीआई की मानकीकृत वायर-सर्विस रिपोर्टों के विपरीत, स्वतंत्र पत्रकारिता उत्पादों (वाशिंगटन जर्नल के जर्मन-भाषा विश्लेषण, द एरिज़ोना पोस्ट की यहूदी समुदाय की रिपोर्ट, द इवनिंग स्टार के निष्पादन-पश्चात विश्लेषण और उसके 1962 के मूल्यांकन, और द क्रॉनिकल के 1963 के लेख) द्वारा ऐतिहासिक डेटा की एक गुणात्मक रूप से विशिष्ट परत का उत्पादन किया गया।

निष्कर्ष और सुझाव

कुल मिलाकर, निष्कर्ष यह दर्शाते हैं कि नमूने में शामिल अमेरिकी समाचार पत्रों ने 27 मई, 1960 के तख्तापलट को लोकतांत्रिक वैधता पर बहसों के माध्यम से नहीं देखा। इसके बजाय, मानकीकृत वायर-सर्विस प्रारूप, शीत युद्ध की रणनीतिक प्राथमिकताएं, और समाचार-मूल्य-संचालित सनसनीखेज ढाँचा निर्णायक साबित हुए।

कवरेज में बार-बार आने वाला सिंगमैन री / दक्षिण कोरिया समानांतर यह दर्शाता है कि यह दृष्टिकोण केवल तुर्की तक ही सीमित नहीं था, बल्कि यह एक व्यापक पैटर्न को दर्शाता था, जिसके द्वारा उस दौर के अमेरिकी प्रेस ने साम्यवाद-विरोधी सहयोगियों में राजनीतिक उथल-पुथल के साथ समान प्राथमिकताओं के साथ व्यवहार किया। तुर्की-अमेरिकी संबंधों के इतिहास-लेखन के लिए, इन निष्कर्षों का महत्व प्रेस की उस भूमिका में निहित है जो आधिकारिक कूटनीति जितनी ही प्रकट करने वाली एक संकेतक के रूप में है: मेंडरेस की छवि का "वफादार सहयोगी" से "सशक्त व्यक्ति" में परिवर्तन को डेमोक्रेटिक पार्टी सरकार से वाशिंगटन की रणनीतिक दूरी का सार्वजनिक-क्षेत्र में प्रतिबिंब माना जा सकता है।

यह अध्ययन एक पुनःप्रयोग योग्य शोध मॉडल का प्रस्ताव करता है जो यह प्रदर्शित करता है कि बिखरे हुए डिजिटल समाचार पत्र अभिलेखागार से एकत्र किए गए प्राथमिक स्रोतों का शास्त्रीय स्रोत आलोचना पद्धतियों के माध्यम से व्यवस्थित रूप से विश्लेषण किया जा सकता है। भविष्य के शोध दिशाओं में द न्यूयॉर्क टाइम्स और द वाशिंगटन पोस्ट जैसे प्रमुख राष्ट्रीय समाचार पत्रों का एक व्यवस्थित सर्वेक्षण शामिल है, ताकि प्रांतीय और राष्ट्रीय प्रेस के बीच सामग्री के अंतर को स्पष्ट किया जा सके; अमेरिकी प्रेस के निष्कर्षों की आधिकारिक अमेरिकी राजनयिक दस्तावेजों (जैसे कि फॉरेन रिलेशंस ऑफ द यूनाइटेड स्टेट्स श्रृंखला) के साथ तुलना; और 27 मई के तख्तापलट पर ब्रिटिश, फ्रांसीसी और जर्मन प्रेस के दृष्टिकोण की जांच करना, ताकि इस अवधि के दौरान तुर्की की अंतरराष्ट्रीय छवि पर एक तुलनात्मक पश्चिमी परिप्रेक्ष्य प्रदान किया जा सके।

कीवर्ड: 27 मई, 1960, तख्तापलट, अदनान मेंडरेस, अमेरिकी प्रेस, शीत युद्ध, तुर्की-अमेरिकी संबंध, यासीआदा मुकदमे।

Yapılandırılmış Özet:

Giriş ve Çalışmanın Amacı

27 Mayıs 1960 askerî darbesi ve ardından gerçekleştirilen Yassıada yargılamaları, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en tartışmalı dönemlerinden birini oluşturmaktadır. Bu sürecin iç siyasi, anayasal ve askerî boyutları Türk tarih yazımında geniş biçimde incelenmiş olsa da sürecin Amerikan taşra ve bölgesel basınına nasıl yansdığı henüz sistematik olarak araştırılmamıştır. 1947 Truman Doktrini ile başlayan ve 1952'de Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla pekişen Türk-Amerikan stratejik ortaklığı, Amerikan kamuoyunun Türkiye'yi Soğuk Savaş döneminde "Hür Dünya"nın doğu sınırlarını komünizme karşı savunan sadık bir müttefik olarak algıladığı çerçeveyi biçimlendirmiştir. Bu arka plandan hareketle çalışma, Soğuk Savaş döneminde NATO'nun güneydoğu kanadını oluşturan Türkiye'deki siyasi altüst oluşun Amerikan kamuoyuna hangi tarihsel çerçevede sunulduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma üç temel araştırma sorusuna yanıt aramaktadır: (1) Amerikan basını, darbe öncesi dönemde Menderes hükümetini hangi tarihsel bağlamda sunmuş ve askerî müdahale ile yargılama sürecini hangi içerik öncelikleriyle aktarmıştır? (2) Soğuk Savaş'ın stratejik kaygıları, haberlerin çerçevelenmesinde ne ölçüde belirleyici olmuştur? (3) Ajans kaynaklı haberler ile bağımsız muhabirlik ürünleri arasında, içerik derinliği ve tarihsel veri sunumu bakımından nasıl bir niteliksel farklılaşma gözlenmektedir?

Kavramsal ve Bağlamsal Çerçeve

Bu çalışma, Türk-Amerikan ilişkileri tarih yazımına dayanmakta ve Demokrat Parti dönemine (1950-1960) ilişkin mevcut literatür içinde konumlanmaktadır. Türkiye'nin 1952'de NATO'ya katılması ve Kore Savaşı'na asker göndermesi, dış politikada belirgin bir ABD yanlısı yönelimi yansıtmıştır. Ancak özellikle

1954 sonrasında basın üzerindeki kısıtlamalar, muhalefet faaliyetlerinin engellenmesi ve 18 Nisan 1960'ta Tahkikat Komisyonu'nun kurulması, iç siyasette giderek artan bir otoriter yönelime işaret etmiştir. Eisenhower yönetiminin (1953-1961) Türkiye'yi Sovyet yayılcılığına karşı vazgeçilmez bir müttefik olarak stratejik öncelikli görmesi, Türkiye'nin iç siyasetindeki otoriter eğilimlerin Washington'ın hesaplarında ikinci planda kalmasına yol açmıştır. Önemli ancak yeterince incelenmemiş bir boyut, Demokrat Parti iktidarının son yıllarındaki Türk-Sovyet ekonomik yakınlaşmasının Amerikan basınının darbeye ilişkin değerlendirmelerine nasıl yansıdığı sorusudur; bu çalışma, incelenen örneklerdeki gazetelerde bu yönde bir ilişkilendirmeye dair kanıt bulamamıştır ve bu bulgu, haberlerin ajans kaynaklı niteliğiyle tutarlıdır. Çalışma, Amerikan gazetelerini nötr birer bilgi taşıyıcısı olarak değil, ilgili dönemde Amerikan kamuoyunun Türkiye algısını yansıtan tarihsel belgeler olarak ele almaktadır.

Yöntem

Çalışmanın yöntemsel temeli, klasik kaynak tenkidine dayanan tarihsel inceleme yaklaşımıdır. 1959-1963 yılları arasında dokuz farklı Amerikan gazetesinde yayımlanan yirmi beş haber, birincil kaynak olarak kullanılmıştır. Bu gazeteler, farklı coğrafi bölgelerden ve farklı okuyucu kitlelerine hitap eden yayınlardan seçilerek, Amerikan kamuoyundaki Türkiye algısının çok katmanlı bir tarihsel değerlendirmesi mümkün kılınmıştır. Dış tenkit ve iç tenkit basamakları paralel biçimde işletilmiştir. Dış tenkit aşamasında her metin için gazete adı, yayın yeri, tarih, kaynak türü (ajans ya da bağımsız muhabirlik), ajans aidiyeti ve imza durumu kayıt altına alınmıştır. İç tenkit aşamasında ise haberin sunum tonu, başlık ile içerik arasındaki tutarlılık ve aynı olayın farklı gazetelerdeki sunumu karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Kaynak havuzu, amaca yönelik örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Haberler, Library of Congress'in "Chronicling America" projesi, Newspapers.com ve dijital gazete arşivleri üzerinden taranmıştır. Tarama terimleri olarak "Menderes", "Turkey coup", "Yassıada", "Turkish trial" ve "Adnan Menderes" kullanılmış; kronolojik sınır olarak Menderes hükümetinin son dönemini, darbeyi ve sonraki üç yılı kapsayan 1959-1963 aralığı belirlenmiştir. Dönemin Amerikan basınında Türkiye ile ilgili haberlerin genel görünürlüğünü teyit etmek amacıyla Library of Congress dijital arşivinden 108 farklı gazete sayfasından oluşan ek bir havuz da taranmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Amerikan gazete haberlerinin tarihsel incelenmesi, 27 Mayıs 1960 darbesi ile Yassıada yargılamalarının Atlantik ötesinde nasıl algılandığına dair iç içe geçen bir tablo ortaya koymaktadır. En belirgin bulgu, Amerikan basınının Menderes'e yönelik tutumundaki keskin kırılmadır: Şubat 1959'da The Smyrna Times tarafından "sadık müttefik" ve "güçlü, dinamik lider" olarak tanıtılan Menderes, Nisan 1960'taki öğrenci protestolarının ardından "tipik güçlü adam" olarak yeniden tanımlanmıştır. Bu dönüşümün belgesel kanıtı en açık biçimde The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli profil yazısında görülmektedir; bu yazı, Türk akademik literatüründe daha önce tespit edilmemiş özgün bir birincil kaynaktır. Darbenin haberleştirilmesi sürecinde Amerika'nın birincil kaygısı NATO ittifakının sürdürülmesi olmuştur. Millî Birlik Komitesi'nin NATO bağlılığını ilan etmesi ve bunun süreçle ilgili her habere yansması, dönemin Amerikan kamuoyu için Türkiye'deki rejim değişikliğinin demokratik bir mesele değil, stratejik bir istikrar sorunu olduğuna işaret etmektedir. Strateji odaklı bu yaklaşım, yargılama sürecinin hukuki boyutunun sistematik biçimde göz ardı edilmesinin de zeminini oluşturmuştur. Amerikan basını, Yassıada'da görülen onlarca dava arasından yalnızca sansasyonel olanları seçmiş; olağanüstü mahkeme yapısı, savunma hakları ve anayasal meşruiyet gibi temel hukuki sorular haberlerde neredeyse hiç yer almamıştır. AP ve UPI'den gelen standartlaştırılmış ajans haberlerinin aksine, bağımsız muhabirlik ürünleri (Washington Journal'ın Almanca analizi, The Arizona Post'un Yahudi cemaatine ilişkin haberi, The Evening Star'ın infaz sonrası analizi ile 1962 değerlendirmesi ve The Chronicle'in 1963 tarihli yazısı) niteliksel olarak farklı bir tarihsel veri katmanı ortaya koymuştur.

Sonuç ve Öneriler

Bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, örneklerdeki Amerikan gazetelerinin 27 Mayıs 1960 darbesini demokratik meşruiyet tartışmaları üzerinden ele almadığını göstermektedir. Bunun yerine standartlaştırılmış ajans formatları, Soğuk Savaş'ın stratejik öncelikleri ve haber değeri odaklı sansasyonel çerçeveleme belirleyici olmuştur. Haberlerde sıkça tekrarlanan Syngman Rhee / Güney Kore paralelliği, bu yaklaşımın yalnızca Türkiye'ye özgü olmadığını; dönemin Amerikan basınının anti-komünist müttefiklerdeki siyasi çalkantıları benzer önceliklerle ele aldığı daha geniş bir örüntüyü yansıttığını göstermektedir. Türk-Amerikan ilişkileri tarih yazımı açısından bu bulguların önemi, basının resmi diplomasiden daha az açıklayıcı olmayan bir gösterge işlevi görmesinde yatmaktadır: Menderes'in imajının "sadık müttefik"ten "güçlü adam"a

dönüşmesi, Washington'ın Demokrat Parti iktidarına yönelik stratejik mesafesinin kamuoyu düzeyindeki yansıması olarak okunabilir. Bu çalışma, dağınık dijital gazete arşivlerinden derlenen birincil kaynakların klasik kaynak tenkidi yöntemiyle sistematik biçimde çözümlenebileceğini gösteren, yinelenabilir bir araştırma modeli önermektedir. Gelecekteki araştırma yönelimleri arasında, taşra basını ile ulusal basın arasındaki içerik farklılaşmasını netleştirmek amacıyla The New York Times ve The Washington Post gibi büyük ulusal gazetelerin sistematik biçimde taranması; Amerikan basını bulgularının resmî ABD diplomatik belgeleriyle (Foreign Relations of the United States serisi gibi) karşılaştırılması; ve İngiliz, Fransız ve Alman basınının 27 Mayıs darbesine yaklaşımının incelenerek bu dönemde Türkiye'nin uluslararası imajına dair karşılaştırmalı bir Batı perspektifi sunulması yer almaktadır.

Keywords: May 27, 1960, Coup, Adnan Menderes, American Press, Cold War, Turkish-American Relations, Yassıada Trials.

www.turkishstudies.net/turkishstudies**Turkish Studies**

eISSN: 1308-2140

**ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY**

The May 27, 1960, Coup and The Yassıada Trials in The American Press

Introduction

The May 27, 1960, military intervention and the subsequent Yassıada trials constitute one of the most contested processes in Turkish political history. The decade of Democratic Party rule (1950–1960) was a period during which Turkey's Cold War foreign-policy orientation took shape, economic development initiatives were carried out, and domestic political tensions simultaneously intensified. The end of this era through a military intervention and the execution of the ousted Prime Minister on the gallows profoundly affected not only Turkey's domestic politics but also Turkey's position within the Atlantic Alliance and its international image.

The internal political, constitutional, and military dimensions of the process outlined above have been extensively addressed in the Turkish-language literature (Weiker, 1963; Ahmad, 1977; Eroğul, 2003). However, the Atlantic reverberations of this process (particularly how it was conveyed to the American provincial and regional press) remain an insufficiently studied field. The Turkish-American strategic partnership that began with the Truman Doctrine of 1947 was consolidated by Turkey's accession to NATO in 1952 and its contribution of troops to the Korean War; this process led American public opinion to position Turkey as a loyal ally defending the eastern borders of the Free World against communism.

Within what historical framework was the political upheaval in Turkey (constituting the southeastern flank of NATO during the Cold War) presented to the American public? This question offers significant data from the perspectives of both the history of Turkish foreign policy and the history of Turkish-American relations. US-Turkey relations were built upon a complex balance between strategic concerns and democratic values (Harris, 1972). Turkey's international positioning during the Menderes era has been examined in detail (Hale, 2013); the perception of the Turkish military as a "modernizing force" in American academic circles has also been documented (Lerner & Robinson, 1960, pp. 19-44).

The study uses twenty-five news articles published between 1959 and 1963 in nine different American newspapers as primary historical sources. The selection of newspapers from different geographic regions and publications addressing different readerships makes possible a multi-layered historical assessment of Turkey's perception in American public opinion of the period. The articles are examined under three main headings in terms of content: diplomatic and strategic news, news related to the trials and private life, and long analytical pieces and editorials.

The political crisis and military intervention at the end of the Democratic Party era have been addressed from different perspectives within the context of the formation dynamics of modern Turkey (Ahmad, 1993). While studies addressing Western viewpoints also exist, a systematic

historical examination of the American provincial and regional press is absent from these works (Mango, 2004; Yavuz, 2009). This study aims to fill that gap.

The coverage of major American newspapers regarding the same period has been partially examined. In an unpublished master's thesis on The New York Times, 114 articles published between May 1959 and September 1961 were analyzed (Reyes, 2018). That thesis was used as a basis for comparison in this study due to its comprehensive systematic survey. The New York Times's independent journalistic articles systematically followed developments in Turkey; comprehensive analyses published after the coup addressed events in a multidimensional manner. However, that thesis was limited to The New York Times. This research aims to fill the gap in the American provincial press and uses The New York Times articles as a comparative control source.

The study aims to reveal the historical perspective from which the American press addressed the May 27 coup and the Yassıada trials. The research seeks to answer three fundamental questions: Within what historical context did the American press present the Menderes government before the coup, and with what content priorities did it convey the military intervention and trial process? To what extent did the strategic concerns of the Cold War determine the framing of the news coverage? What qualitative differentiation can be observed between wire-service reports and independent journalistic products in terms of depth of content and presentation of historical data?

Historical Background of the Road to the Coup

Turkey's transition to a multi-party political system is directly linked to the international conjuncture shaped in the aftermath of the Second World War. The Democratic Party, established in 1946, came to power peacefully through the elections of May 14, 1950. As Aydemir has documented, this transfer of power signified not merely a change of government but an indicator of the transformation of Turkey's entire political-economic orientation (Aydemir, 1976). A work of empirical documentation on the transition to a multi-party system conveys the dimensions of this transformation through firsthand testimonies (Birand, Dündar & Çaplı, 1991).

During the Democratic Party era, Turkey's accession to NATO in 1952 and its deployment of troops to the Korean War reflected a clear pro-American line in foreign policy. However, especially after 1954, press restrictions, the curtailment of opposition activities, and the establishment of the Investigation Commission in 1960 signaled an increasingly authoritarian turn in domestic politics (Toker, 1991). The Investigation Commission was an extraordinary parliamentary commission of fifteen members (all Democratic Party deputies) established by the Grand National Assembly of Turkey on April 18, 1960, to investigate the "subversive activities" of the Republican People's Party and the press. Endowed with sweeping powers of investigation and prosecution over universities, the press, and political opposition, the commission's establishment was interpreted as a violation of the constitutional order and constituted one of the main triggers of the escalation during the April 27-May 27, 1960, period. In the economic sphere, unplanned growth generated inflationary pressures (Boratav, 2003); structural contradictions deepened (Keyder, 1987). This economic picture provides the backdrop for situating the strategic concerns that the American press would display during the coup period within a broader context of domestic turmoil. The escalation of authoritarian tendencies alongside economic crisis rendered the legitimacy of Democratic Party rule questionable (Ahmad, 1993, pp. 121-126).

How this domestic political picture was viewed by the United States is important for contextualizing the press articles examined in this study. The Eisenhower administration (1953–1961) viewed Turkey as an ally that must be retained on the southeastern flank of the alliance against Soviet expansionism; this strategic priority meant that authoritarian tendencies in Turkey's domestic politics remained secondary in Washington's calculations. The regional security framework shaped in the Middle East under the Eisenhower Doctrine proclaimed in 1957 further reinforced Turkey's strategic value from the US perspective. Turkish foreign policy of the period advanced largely along

the pro-Western line charted by Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu; Zorlu was the principal architect of NATO and Atlantic alliance-oriented policy and one of the direct interlocutors of American foreign-policy circles. The systematic comparative assessment of the convergence or divergence between the official US position and the newspaper articles examined in this study requires a separate archival-based investigation; the present study confines itself to placing the articles against the backdrop of that official position without answering that question.

In the final years of Democratic Party rule, the economic dimension of Turkish-American relations also became strained. The government, which had relatively easy access to American credit and aid facilities in the early years of its tenure, encountered a contraction of these facilities in the second half of the 1950s due to growing foreign debt and balance-of-payments problems. Unable to obtain the financing needed for major industrial investments from the West to the degree it wished, the government in its final months turned toward economic rapprochement with the Soviet Union and some contacts were recorded in this direction (Eroğul, 2003; Boratav, 2003). Some Turkish sources (Eroğul, 2003; Boratav, 2003) argue that this foreign-policy orientation also played a role in America's changing attitude toward the Democratic Party government and its rapid recognition of the post-coup administration. However, no evaluation associating Turkish Soviet economic rapprochement with the coup was found in the American newspaper articles examined in this study. The articles in the sample presented the coup primarily through the lens of domestic political instability and the maintenance of the NATO alliance rather than economic causes and made no direct reference to Turkey's economic contacts with the Soviet Union. This finding is consistent with the tendency of provincial and local newspapers in the sample to reflect the wire-service-driven strategic frame rather than foreign-policy analysis.

A significant turning point of this period was the events of September 6–7, 1955. Following the spread of false news that a bomb had been thrown at the house in Thessaloniki where Atatürk was born, widespread attacks against properties belonging to Greek, Armenian, and Jewish minorities in Istanbul occurred; the events profoundly shook not only Greek Turkish relations but also the domestic order picture of Democratic Party rule. These events later constituted one of the gravest cases in which Menderes and his cabinet were tried at the Yassıada trials five years later; thus, although the 1955 developments fall outside the chronological scope of this study, they resurfaced as a historical reference frequently invoked in the 1960–1961 American press coverage. In the trial coverage, the events were summarized as "the organization of bloody anti-Greek riots."

On the morning of May 27, 1960, Menderes and members of the cabinet were arrested as a result of the military intervention. Among the defendants tried before the Supreme Court of Justice (Yüksek Adalet Divanı) established at Yassıada, Menderes, Zorlu, and Polatkan were sentenced to death. Zorlu and Polatkan were executed on September 16, 1961, and Menderes on September 17, 1961, on İmralı Island. The trial process constitutes a controversial juncture in Turkey's history of democracy.

The finding that Menderes progressively tilted the balance between authority and democracy in favor of authority in the road to the coup is frequently emphasized in the field literature (Tachau, 1984); the dynamics of charismatic leadership in weakening institutional controls also accelerated this drift (Heper & Sayarı, 2002). The structural and institutional background of the intervention has been addressed on two axes: on the one hand, center-periphery polarization (Mardin, 1973, pp. 169-190), and on the other, the historical development of the military's political autonomy (Sakallıoğlu, 1997, pp. 151-166). The planning process of the coup has been documented firsthand in İhtilalın İçyüzü (The Inside Story of the Coup); the political quests of the post-coup period have been recorded in a journalistic narrative (İpekçi & Coşar, 1965; Arcayürek, 1985).

The methodological foundation of this study is a historical investigation approach based on classical source criticism. Each newspaper article has been treated as a primary source within this framework. External and internal criticism procedures were applied in parallel. In the external criticism phase, the newspaper title, place of publication, date, source type, agency affiliation, and byline status were recorded for each text. In the internal criticism phase, the presentation tone, consistency between headline and content, and the same event's presentation in different newspapers were comparatively evaluated. Within this framework, the publication date, source type (wire service or independent journalism), the newspaper's place of publication and readership profile, and the primary subject matter were determined separately for each article; the texts were thus addressed both individually and comparatively. Newspapers were evaluated not only as information sources but also as historical documents reflecting Turkey's perception in American public opinion of the period.

The large majority of the twenty-five articles examined are from wire services, namely Associated Press or United Press International. The predominance of wire-service sources explains why articles in different newspapers bear such strong resemblances to one another. Wire-service articles represent the standardized transmission format of the American press, while signed analytical pieces, such as

The Evening Star's post-execution signed analysis, The Arizona Post's Jewish community article, Washington Journal's German-language assessment, The Nome Nugget's signed coup articles, The Smyrna Times article, and The Farmville Herald editorial provide a more in-depth layer of historical data. The wire-service/independent journalism distinction has been systematically observed in terms of source criticism. The records listed in Table 1 are based on this rationale. The Turkish renderings of the articles have been translated by the author from the original English and German texts unless otherwise indicated in a footnote.

Table 1. Research Sample

No	Newspaper	Date	Source Type	Content Category
1	The Smyrna Times	19.02.1959	Independent (signed)	Diplomatic-strategic
2	The Key West Citizen	21.04.1960	AP	Diplomatic-strategic
3	The Evening Star	28.04.1960	Independent (signed)	Diplomatic-strategic
4	The Key West Citizen	02.05.1960	AP	Diplomatic-strategic
5	The Key West Citizen	14.05.1960	AP	Diplomatic-strategic
6	Atlanta Daily World	21.05.1960	UPI	Diplomatic-strategic
7	The Nome Nugget	27.05.1960	Independent (signed)	Diplomatic-strategic
8	The Nome Nugget	27.05.1960	UPI	Diplomatic-strategic
9	The Nome Nugget	01.06.1960	Independent (signed)	Diplomatic-strategic
10	Atlanta Daily World	17.06.1960	AP	Diplomatic-strategic
11	Washington Journal	01.07.1960	Independent (signed) [German]	Diplomatic-strategic
12	The Sunday Star	04.07.1960	AP	Diplomatic-strategic
13	The Arizona Post	08.07.1960	Independent (signed)	Diplomatic-strategic
14	The Key West Citizen / The Nome Nugget	01.11.1960	AP	Trial and private life
15	The Nome Nugget	21.11.1960	AP	Trial and private life
16	The Evening Star	05.01.1961	AP	Trial and private life
17	The Evening Star / The Key West Citizen	15.09.1961	AP	Trial and private life
18	The Evening Star	18.09.1961	AP (extended)	Trial and private life
19	The Nome Nugget	18.09.1961	AP	Trial and private life

20	The Evening Star	28.09.1961	Independent (signed)	Long analysis / editorial
21	The Nome Nugget	16.10.1961	AP	Diplomatic-strategic
22	The Farmville Herald	20.10.1961	Independent editorial	Long analysis / editorial
23	The Evening Star	22.05.1962	Independent (signed)	Long analysis / editorial
24	The Evening Star	19.10.1962	AP	Diplomatic-strategic
25	The Chronicle	06.12.1963	UPI (signed)	Long analysis / editorial

The primary sample of the twenty-five articles examined is shaped predominantly around the American provincial and regional press and the capital newspaper *The Evening Star*. Major-circulation national newspapers such as *The New York Times* and *The Washington Post* are not included in the primary sample; they are evaluated as comparative control sources. An additional pool of 108 different newspaper pages from the Library of Congress digital archive was scanned to confirm the general visibility of Turkey-related news in the American press of the period. The scan confirmed that Turkey-related news attracted relatively widespread coverage during the coup and trial period, whereas it virtually disappeared from the provincial press agenda in the post-execution period.

Despite all these limitations, the study makes two original contributions. First, according to the literature survey conducted through the completion date of the article, this is the first systematic historical research on the perception of Turkey by the American provincial and regional press during the 1960 period. Second, the study presents primary data (*The Evening Star*'s April 28, 1960, "strongman" profile and *The Nome Nugget*'s early election record of October 16, 1961) that have not previously been used in Turkish academic literature.

The Pre-Coup Period in the American Press

Turkey's Image as a Strategic Ally (1959)

In the sample examined, coverage of the Menderes government shows clear signs of a shift in attitude between the pre-coup and post-coup periods. Articles published in early 1959 present a picture dominated by the diplomatic and strategic perspective. In *The Smyrna Times*'s article of February 19, 1959, titled "A Staunch Friend of America Speaks," the struggle of Menderes and Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu against communism in the name of Western solidarity was narrated with praise ("A Staunch Friend of America Speaks," 1959). According to the article, "Since 1950, Prime Minister Adnan Menderes's strong and dynamic policies have brought Turkey to a position of great influence in world politics." The fact that Turkey "directly confronts communism on every front"; that it was the first country to send aid volunteers to Korea; that it "holds the line against direct communist infiltration in the Middle East where the West has retreated" was emphasized. It was stated that Foreign Minister Zorlu "carries the banner of Western solidarity against communist imperialism at every major conference of East and West," dealt communists "his greatest blow at the Bandung Conference by effectively blocking an anti-Western resolution," and that "the conference adopted his version." The article concludes with the observation that "Turks may be counted as faithful friends of America in word and in every need, because of their policies and their belief in the policies and ideals of the U.S."

The fact that the article constitutes an independent commentary distinguishes it from wire-service coverage and offers a different historical assessment. In it, Menderes and Zorlu are presented as figures embodying Turkey's positioning on the West-East axis of the Cold War; political capital is read as an extension of geopolitical loyalty.

The Escalation of the Crisis and the Shift in Article Content (April–May 1960)

From April 1960 onward, the tone of coverage changed fundamentally. The Key West Citizen's wire-service article of April 21, 1960, covering events in Istanbul, drew a striking parallel between Turkey and South Korea: "Turkey, like South Korea did recently, has declared martial law" ("Martial Law Proclaimed After Riots in Istanbul," 1960). This South Korea parallel recurs in several later articles and signals that the American press was approaching Turkey's crisis through a standardized Cold War framework. The article noted that the demonstrations in Istanbul triggered by the creation of the Investigation Commission had turned violent; it also pointed out that the Commission was a fifteen-member parliamentary commission composed entirely of Democratic Party deputies established on April 18, 1960.

Menderes's firm stance also appeared in the coverage as tensions escalated. The Key West Citizen's article of May 2, 1960, reported that Menderes had "said he would crush any future anti-government demonstrations quickly and ordered soldiers to fire if needed" ("Quick Moves to Squelch Riots Seen," 1960). This statement is significant as it reveals the authoritarian attitude adopted by Menderes at the final stage before the coup. The article noted that "martial law was declared in Ankara, Istanbul, and other cities in the country" after the clashes; "the demonstrators were dispersed using tear gas."

In another article dated May 14, 1960, clashes in Izmir were reported; the article stated that approximately 4,000 young people chanting "Menderes resign" faced off against the Prime Minister's supporters, police and military units dispersed the crowd without serious loss of life, but tension remained at a peak in the region ("Demonstration For, Against Menderes Held," 1960). As the report noted, Menderes promised at a speech upon his arrival that "if the public maintained calm, new parliamentary elections would be held"; this was "the first public statement by the Prime Minister about the ballot box since the student events in Istanbul and Ankara on April 28–29." Atlanta Daily World reported on May 21, 1960, clashes that broke out during the reception ceremony for Indian Prime Minister Jawaharlal Nehru in Ankara; it reported that tear gas was used against approximately 1,000 anti-government demonstrators, and that the incidents broke out as the automobile carrying Menderes and Nehru approached a square in the city center where approximately 30,000 people were waiting ("Demonstrators in Turkey Tear Gassed," 1960). The South Korea parallel that recurs in the coverage suggests that the American press was conveying international events through similar patterns during the Cold War period.

An examination of the three articles together clearly documents the shift in attitude toward the Menderes government in the American press. The expression "strong and dynamic policies" from February 1959 was replaced, in April–May 1960, by the expressions "crush quickly," "order to fire," and "tear gas." The same government that had been presented as "America's staunch ally" was, three months before the coup, already being described in a language of suppression of protests.

"Strongman" Profile: The Evening Star's Assessment of Menderes (April 28, 1960)

An important source published in the capital press in April 1960, as the crisis escalated, that was not encountered in the literature survey conducted by the author is The Evening Star's profile in its April 28, 1960, "Headline Personality" column, titled "Menderes Is Typical Strongman Leader" ("Menderes Is Typical Strongman Leader," 1960). This profile constitutes one of the most important primary documents of this study. The article is not a wire-service product; as an independent journalistic piece, it offers a specific assessment of Menderes.

The profile notes that Menderes comes from a wealthy family in Aydın, attended İzmir American College, studied law, entered politics first in the ranks of the Republican People's Party, and then in 1946 became one of the founders of the Democratic Party. The evaluation of Menderes as "America's loyal friend" predominated in his early political career; the positive relationship with

the United States was described as a reflection of his ideological commitment. However, as the crisis deepened, The Evening Star redefined Menderes within the "strongman" frame. The profile clearly states that Menderes has become a "typical strongman" facing the student protests.

The profile writing is historically valuable in two respects. First, it documents in the capital press that the public image of Menderes in America (presented before 1960 within the "loyal ally" frame) had by April 1960 transformed into the definition of "typical strongman." Second, the profile is significant in terms of both the readership it addresses and the author's independent perspective it conveys. This independent assessment stands apart from the wire-service articles that dominated the rest of the American coverage: the profile makes a historical judgment whereas wire-service articles primarily provide factual information.

Menderes's personal image changed markedly in the pre-coup period. Presented in February 1959 as "America's loyal friend" and "strong, dynamic leader," Menderes was, by April-May 1960, depicted in the language of one ordering suppression of demonstrations, ordering soldiers to open fire, and declaring martial law. The Evening Star's April 28, 1960, profile, which redefined Menderes as a "typical strongman" by name, constitutes the most explicit documentary evidence of this image shift.

The May 27 Coup and Initial Reactions

The Coup's Reflection in the American Press

The May 27 coup was covered across a wide spectrum from the most remote local newspapers in the US to the capital press. A signed article in The Nome Nugget conveyed the development of the coup in detail: "Prime Minister Adnan Menderes's government was overthrown this morning by a military coup led by General Cemal Gürsel" (Hudgins, 1960). According to the article, the coup "began at midnight and was practically complete by 04:00 in the morning"; it was reported that "armored brigades and thousands of infantry units entered all strategic cities and towns from one end of the approximately 1,300 km-wide country to the other." The article noted that "state radio announced that the army took control of the government," and that the coup "was carried out under the command of 38 high-ranking officers but without the knowledge of the head of the army."

It was reported that the coup was completed at dawn, that "the army controls the government" was announced on state radio, and according to the article, "no civilian resistance was encountered." The piece stated, "Menderes is said to be in custody." The article also noted that "students and the intelligentsia who supported the coup demonstrated in the streets, while supporters of Menderes remained silent."

The coverage of this period clearly reveals the American press's attitude toward the military intervention. Wire-service articles, while using the word coup, did not present it in a negative context. On the contrary, the formulations "fall of the strongman regime" and "the people's relief" were adopted. This attitude is consistent with the prevailing framework in which the American press had redefined Menderes as a "strongman" in the months preceding the coup.

The United States' Response in the Context of NATO and the Cold War

In another article by The Nome Nugget of the same date (May 27, 1960), remaining entirely within a strategic perspective, US confidence in the new Turkish government was emphasized: "American officials said today that despite the overthrow of Prime Minister Menderes's government, Turkey will continue to honor its security pacts with the West" ("U.S. Confident New Turkish Government Will Honor Pacts with West," 1960). According to the article, the United States was watching the situation in Turkey "closely," but there was confidence that Turkey "would honor the commitments already made under NATO and other security pacts." The article reveals that in the

sampled newspaper coverage, the coup in Turkey was framed not around the question of democratic legitimacy but around the issue of NATO alliance continuity.

In The Nome Nugget's signed article of June 1, 1960, it was reported that post-coup arrests had begun, that "the revolutionary government moved to wipe out political activities in Turkey with a scattering of arrests" (McKinley, 1960). The coverage indicated, "those arrested included not only Menderes and members of his cabinet, but also many deputies, bureaucrats, and businesspeople associated with the former Democratic Party government." This detail is significant as one of the first records of the political scope of the post-coup purge.

Independent Journalistic Analyses and Community Perspectives

In this same period, the qualitative gap in historical data between wire-service articles and independent analyses becomes evident. Atlanta Daily World's article of June 17, 1960, offers a broader historical perspective beyond the strategic gaze. In the article, "One of the darkest omens of the Cold War that has caused deep concern in the Western world, the use of masses as a political weapon, has increasingly been brought to the stage" was stated as a key observation; it was reported that Tokyo's mass uprisings had forced President Eisenhower to cancel his visit; these events were said to have occurred only two months after the demonstrations that ended the governments of Syngman Rhee in South Korea and Adnan Menderes in Turkey. The article also noted that Rhee's fall in Korea and Menderes's fall in Turkey occurred exactly one month apart; the most striking finding was the information that the Turkish Army's action immediately following the Istanbul uprisings surprised American officials ("Political Mob Weapon Growth Worrying West," 1960). This last finding, at most, reflects a journalistic account that some American officials of the period were caught by surprise; on its own it does not constitute evidence as to whether the US administration had advance knowledge of the coup.

Washington Journal's extensive German-language analysis of July 1, 1960, argued that the revolutionary officers wanted not just the overthrow but also the political destruction of Menderes. The article maintained that Menderes's strength rested on the rural vote, that the peasantry's support for the Democratic Party was so solid that it could not be liquidated by the coup alone, and that this was seen by the revolutionary subcommittee as a major source of concern ("Wohin steuert die Türkei?", 1960). This prediction would indeed be confirmed by the 1961 election results and the rise of the Justice Party.

A signed article in The Arizona Post conveys a valuable record from a different community perspective by covering the reaction of Turkey's Jewish community to the coup. According to the article, "the generally politically inactive Turkish Jewish community adopted a 'wait-and-see' attitude" toward the coup (Cohen, 1960). The community's concern was not about democratic legitimacy but about the security of minority rights and the future of economic relations. This news (published in a publication addressing the Jewish community of Tucson, Arizona) provides a rare document on how an ethnic minority reading community in the US followed a development in the political life of an allied country.

A brief article in The Sunday Star of July 4, 1960, reported that "Menderes was condemned at a rally held in his hometown." According to the article, at a rally held in Aydın, "some of Menderes's former constituents openly condemned him" and "this event was interpreted as a sign that the coup had found support even in his home region" ("Menderes Denounced at Hometown Rally," 1960). This news is an early record that provides a clue about the regional social basis of the post-coup political rearrangement.

The geographic distribution of the newspapers reflects the reach of Turkey-related coverage during the Cold War period, though this spread may also owe much to the breadth of the AP and UPI distribution networks. From The Nome Nugget in Alaska to The Key West Citizen in Florida, from

The Evening Star in Washington, D.C., to The Sunday Star and The Arizona Post, reporting on Turkey spread from the capital to peripheral localities.

The Yassıada Trials

The Character of Coverage During the Trial Period

Before moving to the trial coverage in the American press, it is necessary to briefly touch on the legal character of the court; for the American newspapers' conveyance of the Yassıada cases through a sensational lens is partly related to the unusual structure of this court. The Supreme Court of Justice was an extraordinary tribunal established by Law No. 1 of June 12, 1960, and composed of nine judges. The court's president was Salim Başol, a judge seconded from the regular judiciary; the other eight members were lawyers appointed by the National Unity Committee. Unlike the ordinary courts, the court had no formal statute of limitations, had authority over broad criminal categories, and operated under exceptional procedural rules. The defence rights of the defendants were significantly restricted in practice, and the court structure made it vulnerable to criticism from the standpoint of fair trial principles.

Conspicuous selectivity characterizes the manner in which the trial process was reflected in the American press. Among the dozens of cases heard at Yassıada, those that attracted the attention of American journalists were largely cases bearing sensational elements. Here "sensationalism" is used to describe the fact that American coverage selected from among the legally and historically complex cases of the Yassıada proceedings those with the most dramatic human-interest dimension. The most striking of these was the case related to Menderes's "mistress."

The Nome Nugget's article of November 21, 1960, covered the attempt of Speaker of the National Assembly Refik Koraltan to bring a young German woman to Turkey, described as "medical supplies." According to the article, "Speaker Refik Koraltan, age 71, who faces the death penalty as a result of the trials, tried to bring a young German blonde to Turkey under the pretext of medical goods" ("Turkish Assembly President Accused of Importing Blonde," 1960). This headline exemplifies the extent to which the American press selected sensational content from the trials.

Neglect of the Legal Dimension and Focus on Sensational Cases

The historical evaluation of the coverage during the trial period confirms the prominence of focus on sensational cases. All three trial articles examined are from wire services; not a single signed independent analysis appears in any of them. This situation indicates that American journalists did not conduct first-hand reporting on the Yassıada trials but rather reproduced the standardized frame of agency news.

This selectivity shows that the American press conveyed the trial process not from a legal perspective but from a human-interest perspective. The constitutional legitimacy of the trials, the defendants' right to a defence, the legal dimension of the extraordinary court structure, and the political background of the indictments were virtually absent from the coverage.

The Evening Star's article of January 5, 1961, reported that Menderes was "found guilty on charges that he personally organized the bloody anti-Greek riots five years ago"; it stated that "the court issued a ruling today that Menderes would be kept under guard until the final verdict was announced" ("Menderes Held for Sentencing," 1961). The reference to the September 6-7 events constitutes one of the important historical sections of the trial coverage; however, the article limited itself to conveying the court's decision without addressing the legal-historical dimension.

Wire-service articles during the trial period focused on sensational content. This tendency reflects a pattern to which the American press frequently resorted when covering legal proceedings in foreign countries. AP and UPI correspondents preferred to highlight dramatic elements likely to

capture the interest of American readers: personal relationships, exceptional dramatic scenes, and unexpected revelations. The legal dimension (the structure of the court, defence conditions, indictment texts) was not part of this preferred frame.

The same articles also reveal how limited American press knowledge remained about the judicial process in Turkey. Basic information about the Supreme Court of Justice's structure, the qualifications of the judges, and the conditions of defence attorneys was absent from the coverage. This limitation is consistent with the wire-service dominance of the sample: in-depth reporting requires a correspondent on the scene over an extended period; yet long-term correspondent assignments at Yassıada were an exception rather than a standard feature of American news production in this period.

The Execution Decisions and the Executions

The Coverage of the Execution Decisions

The announcement of the execution decisions was the most extensively covered phase in the American press. The Evening Star and The Key West Citizen reported on September 15, 1961, that "fifteen former Turkish officials, including deposed Prime Minister Adnan Menderes, were sentenced to death today for acts violating the constitution during 10 years of civilian dictatorship" ("Turkey Decrees Death for Deposed Leaders," 1961). According to the report, the sentences were subject to review; a spokesman stated that if approved by the 22-member military junta currently governing the government, the defendants would be executed within 24 hours. The article stated that Celal Bayar, 77, had "stood without any sign of emotion as he heard his fate pronounced," while "62-year-old Menderes was in a state of collapse in the hospital on this prison island." According to the same article, among those sentenced to death along with Bayar and Menderes were former Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu, former Finance Minister Hasan Polatkan, and former Speaker of the National Assembly Refik Koraltan. The court, composed of six civilian and three military judges, also handed down a total of 32 life sentences and 447 prison sentences ranging from 4 to 15 years. Of the fifteen death sentences handed down by the Supreme Court of Justice, the National Unity Committee approved only three at its meeting of September 15, 1961: the decisions concerning Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, and Adnan Menderes. The death sentences of the other convicts, including Celal Bayar, were commuted to life imprisonment on grounds of advanced age and other reasons. In accordance with the approved decisions, Zorlu and Polatkan were executed on September 16, 1961, and Menderes on September 17, 1961, on İmralı Island.

The American press closely followed the execution decisions in terms of numerical precision and scene detail, but once again did not engage with the legal and political background of the decisions. The extraordinary character of the Supreme Court of Justice, the political calculations behind the approval of only three of the fifteen executions, and the reasons for Bayar's commutation went unquestioned; the process was presented as an administrative procedure conveyed through a spokesperson. This approach by the press deflected the reader's attention away from questions about the rule of law toward the defendants' ages and their demeanour during the hearings.

The Conveyance of the Execution Process as Human Tragedy

The Evening Star's article of September 18, 1961, is the most comprehensive text covering the executions. "The 62-year-old former Prime Minister who was once worshipped in Turkey shared the fate of two senior members of his former cabinet who were sent to the gallows" ("Menderes Hanged Secretly by Ruling Turkish Junta," 1961). According to the article, former Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu and former Finance Minister Hasan Polatkan were executed in the early hours of Saturday morning (September 16, 1961); Menderes took an overdose of sleeping pills upon hearing the decision, and his execution was postponed until medical experts determined his health was adequate, and the execution took place the following day (September 17, 1961). Zorlu's execution

moment was narrated in its human dimension: "According to official witnesses, Zorlu helped the executioner place the noose around his neck. With his hands tied behind him, Zorlu bent his head to help and said: 'I'm sorry. If my hands were free, I would put the noose on myself'" ("Menderes Hanged Secretly by Ruling Turkish Junta," 1961). The article conveyed biographical information about Menderes's wealthy family in Aydın, his education at İzmir American College, his status as a War of Independence veteran, in a chronological narrative emphasizing the tragic arc from "once beloved leader" to the gallows.

The Nome Nugget on the same date covered the event with the headline "Adnan Menderes, Once Idol of Turkey, Dies on the Gallows" ("Adnan Menderes, Once Idol of Turkey, Dies on the Gallows," 1961). According to the article, "Adnan Menderes, who was once the idol of Turkey, died on the gallows on Sunday for crimes committed against the constitution during his 10-year rule as Prime Minister." The article also stated that Menderes's two former cabinet members (former Foreign Minister Fatin Zorlu and former Finance Minister Hasan Polatkan) were executed before him on Saturday.

The historical evaluation of the execution articles shows that the American press in this phase moved away from the legal framework of the trials toward a narrative of individual tragedy. Strategic concerns (NATO, Cold War, US-Turkey relations) were barely mentioned in the execution coverage. Instead, individual tragedy, physical details (noose, sleeping pills, hospital), and an emotional tone came to the fore. This shift in emphasis shows that the articles were increasingly turning into a narrative of "a statesman's fall." The details of the execution process documented in *İhtilalin İçyüzü* correspond largely with the American press's account (İpekçi & Coşar, 1965, pp. 187-203). However, American articles avoided analyzing the political calculation behind the process.

Editorial Commentaries and Long Analytical Pieces

After the executions, two important editorial-analytical texts evaluating this process were published in the American press. The brief editorial in The Farmville Herald documents how astonishing the process appeared to an American reader: "The hanging of former Turkish Prime Minister Adnan Menderes after being convicted of violating the constitution should give left-wing politicians in the United States pause for thought. Earl Warren should be especially grateful that violating the US Constitution is not a capital offense" ("Turks Mean Business," 1961). The commentary, making an ironic reference to the constitutional interpretation of Chief Justice of the US Supreme Court Earl Warren of the period, categorically departs from wire-service articles as a text revealing how Menderes's case was being read within the US's own political discourse. The piece shows how jarring the punishment of constitutional violation with death was in a different political culture.

The signed analysis published in The Evening Star ten days after the executions, titled "A Question Mark in Turkey: Execution of Menderes Poses Problem of Reliance on Allies" (Brown, 1961), represents the most comprehensive assessment of the executions from the perspective of Turkish-American relations. The article opens with the evaluation that "Turkey is one of America's most loyal allies in the struggle against Russia in the Cold War," and then presents the dramatic question: "But is Turkey a reliable enough ally?" The article expressed concern that the execution of a former leader might prevent other leaders in allied countries from making difficult decisions. "Every leader of a friendly country must now ask himself what would happen to him if he loses," the article argued, pointing out that Menderes's execution has "raised the question of the reliability of governments that are overthrown in allied countries." The piece concluded with the assessments that "Menderes's dictatorship was not a typical dictatorship" and that "a truly democratic spirit never took root in Turkey."

These two editorial-analytical texts show that the American press's coverage of the execution decisions was not uniformly one-dimensional. The Farmville Herald in an ironic tone, and the signed analysis in The Evening Star from the perspective of Cold War diplomacy on Turkey, each offer a distinct layer of commentary from the standardized wire-service actuality.

The headlines of the articles also constitute a remarkable layer of historical record. The Nome Nugget headline of May 27, 1960, "Military Coup Ousts Turkish Premier" appears as a neutral choice regarding the act of ousting. The Smyrna Times's February 1959 "A Staunch Friend of America Speaks" headline reflects a warm tone that foregrounds close friendship. The Evening Star's April 28, 1960, "Menderes Is Typical Strongman Leader" headline documents that in the intermediate period, Menderes's perception in the American capital press was categorized as "strongman." After the executions, The Nome Nugget's September 18, 1961, "Adnan Menderes, Once Idol of Turkey, Dies on the Gallows" headline reflects a tragic formulation that highlights his fall by recalling Menderes's past popularity. The Farmville Herald's "Turks Mean Business" headline with its semi-ironic formulation about the democratic order captures the seriousness of Turkey's punishment of constitutional violation with death.

The Post-Execution Period and Long-Term Assessments (1961-1963)

The October 1961 Elections and the Political Transition

About a month after the execution decisions were carried out, general elections aimed at returning to civilian government were held in Turkey. The Nome Nugget's AP article of October 16, 1961, titled "Tabulations Kept Secret in Election to Produce Turkish Civil Government," documents the process's reflection in the American press in detail ("Tabulations Kept Secret in Election to Produce Turkish Civil Government," 1961). According to the article, "the vote count in the general election held to choose a civilian government to replace the military junta was tonight kept behind a veil of secrecy." "Officials abruptly cut public announcements when the count was nearly halfway done." According to the article, "of the major parties, moderate Republican People's Party of former President İsmet İnönü and right-wing Justice Party of General Ragıp Gümüşpala were running nearly neck and neck for control of Parliament." The most critical finding was: "The Justice Party, ignoring a warning from the junta, asked for the votes of Adnan Menderes's supporters, and has visibly won that support."

The article recorded at an early date how the coup-trial-execution sequence paradoxically served as a springboard for the rise of the Justice Party in Turkey's domestic politics. While the tone of the article was neutral, its underlining of the expression "ignoring the junta's warning" clearly highlighted the tension between the military administration and the emerging political space.

Long-Term Analyses in 1962 and 1963

The Evening Star's comprehensive signed analysis of May 22, 1962, is the most comprehensive assessment of Turkey's situation in the year and a half after the executions. In the piece titled "Revolution at Stalemate: Disillusioned Turkey Forced to Choose Between Evils," it was recalled that Turkey was "one of America's most loyal allies in the struggle against Russia in the Cold War"; "but the plain truth is that this country is on the dangerous brink of economic and political collapse" was the assessment of Turkey of the period (Noyes, 1962). The piece also evaluated Menderes's actions in his final months, stating that "in April, a month before the end, he suddenly put into force a series of extraordinarily dictatorial measures, including severe restrictions on freedom of the press and the right to march in procession," and that "on May 27, the army seized power in a bloodless coup led by 38 officers, Menderes and his cabinet with some 500 parliamentary supporters were arrested." The piece recorded both Menderes's and his opponents' distrust of the democratic order with the assessment that "Turkey's strongman clearly did not trust the election results. His opponents did not trust them either."

The article stands clearly apart from wire-service articles as an analysis. It differs qualitatively from the sensational articles of the preceding period in its treatment of the coup's structural consequences, the economic crisis, and political uncertainty. This analysis clearly demonstrates that the US's long-term concern about Turkey was not merely diplomatic alliance but the maintenance of Turkey's domestic stability.

The Evening Star's article of October 19, 1962, reported that 258 arrested supporters of Menderes had been released. According to the report, "The Turkish Government has been preparing for possible problems following the release of 258 arrested supporters of Prime Minister Adnan Menderes who was overthrown and executed last year." According to the article, under the government's amnesty, former members of the National Assembly, Menderes's officials, and members of the banned Democratic Party were released; however, approximately 150 persons convicted in the trials remained in prison. According to the article, the anti-amnesty front consisted of "students and elements within the army, that is, the May 1960 [revolutionaries] who overthrew Menderes's repressive regime."

The Chronicle on December 6, 1963, in a UPI analysis, assessed Turkey's long-term problems. According to the article, "from the regime of Adnan Menderes, who was overthrown and then executed, Turkey has inherited four-nala (galloping) inflation and the headaches left by unplanned rapid industrialization." "Two coup attempts have failed, but political unrest continues to increase." According to the analysis, "the Justice Party is widely seen as the successor of the banned Democratic Party, which was traditionally seen as favoring Turkish farmers who provided its core support and was managed by Menderes" (Newsom, 1963). The piece also touched on US aid to Turkey, stating, according to the report, that "despite \$4 billion in aid, Turkey is still unable to stand on its own." This figure, as given in the news report, is a journalistic record regarding the results of US economic aid policy toward Turkey during the Cold War.

The two long analyses of May 1962 and December 1963, despite both being signed editorial commentary pieces, display marked differences. The first is a crisis report in character: it conveyed the economic collapse, the democratic impasse, and political uncertainty in the present tense; it also captured between the lines the disillusionment in the US's gaze toward its ally. The second had gained some distance as it was written eighteen months later; it assessed the Menderes era in the past tense and stood on the ground of analyzing his legacy. The emphasis in this piece on the perception that the Justice Party was the successor of the Democratic Party reinforced the view that Turkish political life had not been interrupted but was continuing under different names.

American press interest in Turkey intensified in the first months after the coup, focused on specific cases during the trial process, peaked with the execution decisions, and then gradually declined. However, this declining interest did not mean Turkey fell entirely off the agenda. The Evening Star's comprehensive analysis of 1962 and The Chronicle's 1963 assessment bear witness to the fact that the American press continued to monitor Turkey's deep-seated problems.

Another dimension of the chronological shift in emphasis is the distribution of article types across periods. Five of the six articles in the pre-coup crisis period were wire-service, one was a capital-city profile, and they were predominantly wire-service-sourced. Of the seven articles in the coup and initial-reactions period, four were wire-service and three were independent journalistic products. All three articles in the trial period were wire-service-sourced. Of the four articles in the execution period, three were wire-service and one was an editorial. Of the two pieces in the short post-execution period, one was an independent analysis (The Evening Star) and one was a diplomatic-strategic AP article (The Nome Nugget, election). Of the two articles in the long-term analyses, one was an independent analysis (The Evening Star) and the other was a UPI analysis (The Chronicle). The picture emerging from the distribution of articles is as follows: a) Independent

journalism intervened only at major turning points like the coup, in the weeks immediately after the executions, and in post-crisis assessment periods. b) In times of crisis and during the trial period, the American press remained largely dependent on wire-service articles.

Conclusion

The historical examination of American newspaper articles yields an interlocking picture of how the May 27, 1960, coup and the Yassıada trials were perceived beyond the Atlantic. The most prominent finding here is that American press attitudes toward Menderes broke sharply: introduced in The Smyrna Times article of February 1959 as a "loyal ally" and "strong, dynamic leader," Menderes was transformed into a "typical strongman" image following the student protests of April 1960. The documentary evidence for this break is most clearly seen in The Evening Star's profile piece of April 28, 1960.

During the coverage of the coup, America's primary concern was the NATO alliance. The National Unity Committee's declaration of NATO loyalty and its reflection in every piece of coverage related to the process signals that, for American public opinion of the period, Turkey's regime change was not a democratic issue but a strategic stability question. The strategy-oriented approach also created the foundation for the systematic neglect of the legal dimension of the trial process. The American press selected only sensational cases from among the dozens of cases at Yassıada; basic legal questions such as the extraordinary court structure, defence rights, and constitutional legitimacy went virtually unquestioned in the coverage.

Another finding that stands out in the coverage is the qualitative gulf between wire-service articles and independent journalistic products. While AP and UPI-sourced articles remained within standardized transmission patterns, Washington Journal's German-language analysis, The Arizona Post's Jewish community article, The Evening Star's post-execution analysis and 1962 assessment, and The Chronicle's 1963 piece yielded a different layer of historical data. Looking at the post-execution period, a striking early record stands out. The Nome Nugget's election article of October 16, 1961, noted at that date that the Justice Party had risen by winning the votes of Menderes's supporters. This early record was expressed in American public discourse as one of the first signs that the Yassıada trials had failed to liquidate the political legacy of the Democratic Party.

Taken as a whole, the findings lead to the following conclusion: the American newspapers assessed did not engage with the May 27, 1960, coup through debates over democratic legitimacy. Instead, standardized wire-service formats, Cold War strategic priorities, and news-value-driven sensational framing proved determinative. The articles examined present a historical record concerning how one segment of the American press engaged with legal processes in an allied country during the Cold War. The South Korea (Syngman Rhee) parallel frequently drawn in the coverage indicates that this approach was not unique to Turkey but provides a comparative ground showing that the American press of the period treated political upheaval in anti-communist allies with similar priorities.

The significance of these findings for the historiography of Turkish-American relations lies in the function of the press as an indicator no less revealing than official diplomacy. The transformation of Menderes's image from "loyal ally" to "strongman" in the articles examined may be read as the public-sphere reflection of Washington's strategic distance from the Democratic Party government. The parallel between the US's rapid recognition of the new administration after the coup and the press's framing of the coup along the axis of NATO alliance continuity is testimony to a period in which alliance interests took precedence over democratic legitimacy concerns. In this respect, the study provides a concrete example showing how the domestic political crises of allied countries were conveyed to American public opinion through what priorities during the Cold War period.

From the perspective of Cold War press studies, the findings demonstrate to what extent the standardizing effect of news agencies shaped the information order of the period. The predominance of AP and UPI-sourced articles in the sample led geographically and socially distant newspapers to publish nearly identical content. This situation shows that the provincial press conveyed international events largely through the filter of central agencies, and that independent journalism and editorial analysis could create an original historical layer only in a limited number of publications. Accordingly, the study carries the character of a case study pointing to the need to examine not individual newspapers but the entire news production mechanism of the period.

From the perspective of May 27 literature, the contribution of this study is the addition of a new dimension to the limited number of studies that view the coup and the Yassıada trials from the lens of the foreign press. In Turkish historiography, the May 27 process has been addressed predominantly through the lens of domestic political dynamics and legal debates; the Atlantic perception of the process has not been examined apart from a few studies limited to major national newspapers. The records gathered through this study from the American provincial and local press partially fill the gap in the literature regarding the international reception of the coup and trials; they present previously unused primary data, in particular The Evening Star's April 28, 1960, "strongman" profile and The Nome Nugget's early election record of October 16, 1961.

The methodological contribution of this study is its demonstration that primary sources gathered from dispersed digital newspaper archives can be systematically analyzed through the classical source criticism method. It was observed that the Library of Congress "Chronicling America" project and similar digitized collections provide a productive ground for foreign press research concerning Turkish history. In this respect, the study proposes a replicable research model that can be followed for similar periods and events.

Several directions stand out from the perspective of future research. First, a systematic scan of major national newspapers such as The New York Times and The Washington Post, used as comparative control sources in this study, could more precisely reveal the content differentiation between the provincial and national press. Second, a comparison of official US diplomatic documents (such as the Foreign Relations of the United States series) with press findings could illuminate the degree of convergence between official positions and public-sphere discourse. Finally, an examination of the approach of the British, French, and German press to the May 27 coup in the same period could, by providing a comparative framework regarding Western public opinion's Turkey perception, place the findings of this study within a broader context.

www.turkishstudies.net/turkishstudies**Turkish Studies**

eISSN: 1308-2140

**ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY**

Amerikan Basınında 27 Mayıs 1960 Darbesi ve Yassıada Yargılamaları

Giriş

27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi ve ardından gerçekleştirilen Yassıada yargılamaları, Türk siyasi tarihinin en tartışmalı süreçlerinden birini oluşturmaktadır. Demokrat Parti iktidarının on yılı (1950-1960), Türkiye'nin Soğuk Savaş dönemindeki dış politika yöneliminin belirginleştiği, ekonomik kalkınma hamlelerinin gerçekleştirildiği ve aynı zamanda iç siyasi gerginliklerin yoğunlaştığı bir dönem olmuştur. Bu dönemin askerî bir müdahaleyle sona ermesi ve devrik başbakanın darağacında hayatını kaybetmesi, yalnızca Türkiye iç siyasetini değil, Türkiye'nin Atlantik ittifakı içindeki konumunu ve uluslararası imajını da derinden etkilemiştir.

Yukarıda çerçevesi çizilen bu sürecin iç siyasi, anayasal ve askerî boyutları Türkçe literatürde geniş biçimde ele alınmıştır (Weiker, 1963; Ahmad, 1977; Eroğul, 2003). Ancak sürecin Atlantik ötesindeki yansımaları, özellikle Amerikan taşra ve bölgesel basınına nasıl aktarıldığı, henüz yeterince incelenmemiş bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. 1947 Truman Doktrini ile başlayan Türk-Amerikan stratejik ortaklığı, 1952'de Türkiye'nin NATO'ya katılması ve Kore Savaşı'na asker göndermesiyle pekişmiş; bu süreç, Amerikan kamuoyunda Türkiye'nin "Hür Dünya"nın doğu sınırında komünizme karşı duran sadık bir müttefik olarak konumlanmasına yol açmıştır.

Soğuk Savaş döneminde NATO'nun güneydoğu kanadını oluşturan Türkiye'deki siyasi altüst oluş, Amerikan kamuoyuna hangi tarihsel çerçevede sunulmuştur? Bu soru hem Türk dış politika tarihi hem de Türk-Amerikan ilişkileri tarihi açısından önemli veriler sunmaktadır. ABD-Türkiye ilişkileri, stratejik kaygılar ile demokratik değerler arasında karmaşık bir denge üzerine kurulmuştur (Harris, 1972). Menderes döneminde Türkiye'nin uluslararası konumlanması ayrıntılı biçimde incelenmiş (Hale, 2013); Amerikan akademik çevrelerinde Türk ordusunun "modernleştirici güç" olarak algılandığı da belgelenmiştir (Lerner & Robinson, 1960, s. 19-44).

Çalışma, 1959-1963 yılları arasında dokuz farklı Amerikan gazetesinde yayımlanan yirmi beş haberi birincil tarihsel kaynak olarak kullanmaktadır. Gazetelerin farklı coğrafi bölgelerden ve farklı okuyucu kitlelerine hitap eden yayınlardan seçilmesi, dönemin Amerikan kamuoyundaki Türkiye algısının çok katmanlı bir tarihsel değerlendirmesini mümkün kılmaktadır. Haberler içerikleri itibarıyla üç ana başlık altında incelenmektedir: diplomatik ve stratejik haberler, yargılama ve özel hayata ilişkin haberler, uzun analiz yazıları ile editoryaller.

Demokrat Parti döneminin sonunda yaşanan siyasi kriz ve askerî müdahale, modern Türkiye'nin oluşum dinamikleri bağlamında farklı perspektiflerden ele alınmıştır (Ahmad, 1993). Batılı bakış açısını konu alan çalışmalar da bulunmakla birlikte, Amerikan taşra ve bölgesel basınına ilişkin sistematik bir tarihsel inceleme bu çalışmada yer almamaktadır (Mango, 2004; Yavuz, 2009). Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Büyük Amerikan gazetelerinin aynı döneme ilişkin haberleri kısmen incelenmiştir. The New York Times üzerine yapılan yayımlanmamış bir yüksek lisans tezinde, Mayıs 1959-Eylül 1961

arasındaki 114 haber analiz edilmiştir (Reyes, 2018). Söz konusu tez, geniş kapsamlı sistematik taraması nedeniyle bu çalışmada karşılaştırma zemini olarak kullanılmıştır. The New York Times'in bağımsız muhabirlik haberleri Türkiye'deki gelişmeleri sistematik biçimde izlemiş; darbe sonrasında yayımlanan kapsamlı analizler olayları çok boyutlu biçimde ele almıştır. Ancak bu tez The New York Times ile sınırlı kalmıştır. Bu araştırma, Amerikan taşra basınındaki boşluğu doldurmayı hedeflemekte ve The New York Times haberlerini karşılaştırmalı kontrol kaynağı olarak kullanmaktadır.

Çalışma, Amerikan basınının 27 Mayıs darbesi ve Yassıda yargılamalarını hangi tarihsel perspektiften ele aldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma üç temel soruya yanıt aramaktadır: Amerikan basını darbe öncesi Menderes hükümetini hangi tarihsel bağlamda sunmuş; askerî müdahale ile yargılama sürecini hangi içerik öncelikleriyle aktarmıştır? Soğuk Savaş'ın stratejik kaygıları haberlerin biçimlenmesinde ne ölçüde belirleyici olmuştur? Ajans kaynaklı haberler ile bağımsız muhabirlik ürünleri arasında, içerik derinliği ve tarihsel veri sunumu bakımından nasıl bir farklılaşma gözlenmektedir?

Darbeye Giden Sürecin Tarihsel Arka Planı

Demokrat Parti döneminde Türkiye'nin 1952'de NATO'ya katılması ve Kore Savaşı'na asker göndermesi, dış politikada belirgin bir ABD yanlısı çizgiyi yansıtmıştır. Ancak özellikle 1954 sonrasında basın üzerindeki baskılar, muhalefet faaliyetlerinin kısıtlanması ve 1960'ta Tahkikat Komisyonunun kurulması, iç siyasette artan bir otoriter yönelime işaret etmiştir (Toker, 1991). Tahkikat Komisyonu, Cumhuriyet Halk Partisinin ve basının "yıkıcı faaliyetlerini" soruşturmak amacıyla 18 Nisan 1960 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kurulan ve yalnızca Demokrat Parti milletvekillerinden oluşan on beş kişilik olağanüstü bir meclis komisyonudur. Üniversiteler, basın ve siyasi muhalefet üzerinde geniş kapsamlı inceleme ve kovuşturma yetkisiyle donatılan komisyonun kurulması, anayasal düzeni ihlal eden bir gelişme olarak literatürde değerlendirilmiş (Ahmad, 1993; Eroğul, 2003) ve 27 Nisan-27 Mayıs 1960 sürecindeki tırmanmanın başlıca gerilim unsurlarından birini oluşturmuştur. Ekonomi alanında plansız büyüme enflasyonist baskılara yol açmış (Boratav, 2003); yapısal çelişkiler derinleşmiştir (Keyder, 1987). Ekonomik krizin yanı sıra otoriter eğilimlerin tırmanması Demokrat Parti iktidarının meşruiyetini sorgulanır kılmıştır (Ahmad, 1993, s. 121-126).

Bu iç siyasi tablonun Amerika Birleşik Devletleri tarafından nasıl karşılandığı, çalışmada incelenen basın haberlerini bağlamlandırmak açısından önemlidir. Eisenhower yönetimi (1953-1961), Türkiye'yi Sovyet yayılmacılığına karşı ittifakın güneydoğu kanadında elde tutulması gereken bir müttefik olarak değerlendirmiş; bu stratejik öncelik, Türkiye'nin iç siyasetindeki otoriter eğilimlerin Washington nezdinde ikinci planda kalmasına yol açmıştır. 1957'de ilan edilen Eisenhower Doktrini çerçevesinde Orta Doğu'da şekillenen bölgesel güvenlik anlayışı, Türkiye'nin ABD açısından taşıdığı stratejik değeri daha da pekiştirmiştir. Dönemin Türk dış politikası ise büyük ölçüde Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun çizdiği Batı yanlısı hat üzerinde ilerlemiş; Zorlu, NATO ve Atlantik ittifakı yanlısı yönelimin başlıca mimarı ve Amerikan dış politika çevrelerinin doğrudan muhataplarından biri olmuştur. Resmî ABD tutumu ile bu çalışmada incelenen gazete haberleri arasındaki örtüşme ya da ayrışmanın sistematik biçimde karşılaştırılması, arşiv temelli ayrı bir incelemeyi gerektirmektedir; mevcut araştırma bu soruyu yanıtlamaksızın haberleri söz konusu resmî tutumun arka planına yerleştirmekle yetinmektedir.

Demokrat Parti iktidarının son yıllarında Türk-Amerikan ilişkilerinin ekonomik boyutu da gerginleşmiştir. İktidarın ilk döneminde Amerikan kredi ve yardım olanaklarından görece kolay yararlanan hükümet, 1950'lerin ikinci yarısında artan dış borç ve ödemeler dengesi sorunlarının etkisiyle bu olanakların daralmasıyla karşılaşmıştır. Büyük sanayi yatırımları için gereksinim

duyduğu finansmanı Batı'dan istediği ölçüde sağlayamayan hükümet, son aylarında Sovyetler Birliği ile ekonomik yakınlaşma arayışına yönelmiş ve bu doğrultuda bazı temaslar kaydedilmiştir (Eroğul, 2003; Boratav, 2003). Bir kısım Türk kaynağı (Eroğul, 2003; Boratav, 2003), Amerika'nın Demokrat Parti iktidarına yönelik tutumundaki değişimde ve darbe sonrası yönetimi hızla tanımada bu dış politika yöneliminin de payı bulunduğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada incelenen Amerikan gazete haberlerinde Türk-Sovyet ekonomik yakınlaşmasının darbeye ilişkilendirildiğine dair bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. İncelenen örneklerdeki haberler, darbeyi ekonomik nedenlerden çok iç siyasi istikrarsızlık ve NATO ittifakının sürdürülmesi ekseninde sunmuş; Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile ekonomik temaslarına doğrudan değinmemiştir. Bu durum, örneklerdeki taşra ve yerel gazetelerin dış politika çözümlemesinden çok ajans kaynaklı stratejik çerçeveyi yansımasıyla tutarlıdır.

Bu dönemin önemli bir kırılma noktası, 6-7 Eylül 1955 olaylarıdır. Selanik'teki Atatürk'ün doğduğu eve bomba atıldığı yönündeki yanlış haberin yayılması üzerine İstanbul'da Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklara ait mülklere yönelik geniş çaplı saldırılar yaşanmış; olaylar yalnızca Türkiye-Yunanistan ilişkilerini değil, Demokrat Parti iktidarının iç düzene ilişkin tablosunu da derinden sarsmıştır. Bu olaylar, beş yıl sonra Yassıada yargılamalarında Menderes ve kabinesinin yargılandığı en ağır davalardan birini oluşturmuş; dolayısıyla 1955'teki gelişmeler bu çalışmanın dönem kapsamı dışında kalsa da 1960-1961 Amerikan basın haberlerinde sıkça başvurulan bir tarihsel referans olarak yeniden gündeme gelmiştir. Yargılama haberlerinde olaylar "kanlı Rum karşıtı isyanların tertiplenmesi" biçiminde özetlenmiştir.

27 Mayıs 1960 sabahı gerçekleştirilen askerî müdahale sonucunda Menderes ve kabine üyeleri tutuklanmıştır. Yassıada'da kurulan Yüksek Adalet Divanında yargılanan sanıklardan Menderes, Zorlu ve Polatkan idam cezasına çarptırılmıştır. Zorlu ve Polatkan 16 Eylül 1961, Menderes ise 17 Eylül 1961 tarihinde İmralı Adası'nda infaz edilmiştir. Yargılama süreci, Türkiye'nin demokrasi tarihinde tartışmalı bir kavşak noktası oluşturmaktadır.

Darbeye giden süreçte Menderes'in otorite ile demokrasi arasındaki dengeyi giderek otoritenin lehine bozduğu, alan literatüründe sıkça vurgulanan bir saptamadır (Tachau, 1984); karizmatik liderliğin kurumsal denetimleri zayıflatan dinamikleri de bu gidişatı hızlandırmıştır (Heper & Sayarı, 2002). Müdahalenin yapısal ve kurumsal arka planı ise iki ayrı eksenle ele alınmıştır: bir yandan merkez ile çevre arasındaki kutuplaşma (Mardin, 1973, s. 169-190), öbür yandan ordunun siyasi özerkliğinin tarihsel gelişimi (Sakallıoğlu, 1997, s. 151-166). Darbenin planlanma süreci İhtilalin İcyüzü'nde birinci elden belgelenmiş; darbe sonrasında siyasi arayışları ise gazetecilik temelli bir anlatımla kayda geçirilmiştir (İpekçi & Coşar, 1965; Arcayürek, 1985).

Çalışmanın yöntemsel temeli, klasik kaynak tenkidine dayanan tarihsel inceleme yaklaşımıdır. Her gazete haberi bu çerçevede birincil kaynak olarak ele alınmıştır. İncelemede dış tenkit ve iç tenkit basamakları paralel biçimde işletilmiştir. Dış tenkit kapsamında her metin için gazete adı, yayın yeri, tarih, kaynak türü, ajans aidiyeti ve imza durumu kayıt altına alınmıştır. İç tenkit kapsamında ise haberin sunum tonu, başlık ile içerik tutarlılığı ve aynı olayın farklı gazetelerdeki sunumu karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Gazeteler yalnızca bilgi kaynağı olarak değil, dönemin Amerikan kamuoyundaki Türkiye algısını yansıtan tarihsel belgeler olarak da değerlendirilmiştir.

İncelenen yirmi beş haberin büyük çoğunluğu Associated Press veya United Press International ajans kaynaklıdır. Ajans kaynaklarının bu denli baskın olması, farklı gazetelerdeki haberlerin neden birbirine bu kadar benzediğini açıklamaktadır. Ajans haberleri, Amerikan basınının standartlaştırılmış aktarım biçimini temsil ederken, imzalı analiz niteliğindeki yazılar daha derinlikli bir tarihsel veri sunmaktadır. Ajans-bağımsız muhabirlik ayrımı, kaynak tenkidi açısından sistematik biçimde gözetilmiştir. Haberlerin Türkçe aktarımları, aksi dipnotta belirtilmediği sürece yazar tarafından orijinal İngilizce ve Almanca metinlerden çevrilmiştir.

Araştırmanın kaynak havuzu, amaca yönelik örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Haberler Library of Congress'in "Chronicling America" projesi başta olmak üzere Newspapers.com ve dijital gazete arşivleri üzerinden taranmıştır. Tarama anahtar sözcükleri olarak "Menderes", "Turkey coup", "Yassıada", "Turkish trial" ve "Adnan Menderes" terimleri kullanılmış; kronolojik sınır olarak 1959-1963 aralığı seçilmiştir.

Seçilen dokuz gazete, başkent Washington D.C. ile yedi farklı eyaleti kapsamaktadır: Florida, Alaska, Virginia, Georgia, Arizona, Delaware ve Mississippi. Bu yayınlar, birbirinden farklı okuyucu kitlelerine seslenmektedir. Başkent okuyucusuna ve küçük kasaba okuyucusuna seslenen genel yayınların yanı sıra; Afro-Amerikan topluluğa, Yahudi topluluğa ve Almanca konuşan göçmen topluluğa hitap eden yayınlar da örnekleme dâhil edilmiştir. The Evening Star ve onun pazar baskısı The Sunday Star başkent gazeteleri olarak siyasi haberlere ağırlık vermektedir. Atlanta Daily World, Afro-Amerikan topluluğuna yönelik bir gazetedir. The Key West Citizen ve The Nome Nugget, AP ve UPI ajanslarından beslenen yerel gazetelerdir. The Farmville Herald küçük bir kasaba gazetesidir. The Arizona Post, Tucson'da yayımlanan ve Arizona Yahudi topluluğuna hitap eden bir yayındır. Washington Journal ise Washington D.C.'de Almanca yayımlanan bir gazetedir. Bu coğrafi ve kültürel çeşitlilik, dönemin Amerikan kamuoyundaki farklı katmanlara ulaşmayı sağlamaktadır.

Bütün bu sınırlılıklara karşın çalışma iki özgün katkı sunmaktadır. Birincisi, Amerikan taşra ve bölgesel basınının 1960 dönemi Türkiye algısını inceleyen ilk sistematik tarihsel araştırmadır. İkincisi, The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli "güçlü adam" profili ve The Nome Nugget'ın 16 Ekim 1961 tarihli erken seçim kaydı gibi daha önce kullanılmamış birincil veriler sunmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Örneklemi

No	Gazete	Tarih	Kaynak Türü	İçerik Kategorisi
1	The Smyrna Times	19.02.1959	Bağımsız imzalı	Diplomatik-stratejik
2	The Key West Citizen	21.04.1960	AP	Diplomatik-stratejik
3	The Evening Star	28.04.1960	Bağımsız imzalı	Diplomatik-stratejik
4	The Key West Citizen	02.05.1960	AP	Diplomatik-stratejik
5	The Key West Citizen	14.05.1960	AP	Diplomatik-stratejik
6	Atlanta Daily World	21.05.1960	UPI	Diplomatik-stratejik
7	The Nome Nugget	27.05.1960	Bağımsız imzalı	Diplomatik-stratejik
8	The Nome Nugget	27.05.1960	UPI	Diplomatik-stratejik
9	The Nome Nugget	01.06.1960	Bağımsız imzalı	Diplomatik-stratejik
10	Atlanta Daily World	17.06.1960	AP	Diplomatik-stratejik
11	Washington Journal	01.07.1960	Bağımsız imzalı [Almanca]	Diplomatik-stratejik
12	The Sunday Star	04.07.1960	AP	Diplomatik-stratejik
13	The Arizona Post	08.07.1960	Bağımsız imzalı	Diplomatik-stratejik
14	The Key West Citizen / The Nome Nugget	01.11.1960	AP	Yargılama ve özel hayat
15	The Nome Nugget	21.11.1960	AP	Yargılama ve özel hayat
16	The Evening Star	05.01.1961	AP	Yargılama ve özel hayat
17	The Evening Star / The Key West Citizen	15.09.1961	AP	Yargılama ve özel hayat
18	The Evening Star	18.09.1961	AP (genişletilmiş)	Yargılama ve özel hayat
19	The Nome Nugget	18.09.1961	AP	Yargılama ve özel hayat
20	The Evening Star	28.09.1961	Bağımsız imzalı	Uzun analiz/editoryal
21	The Nome Nugget	16.10.1961	AP	Diplomatik-stratejik

22	The Farmville Herald	20.10.1961	Bağımsız editoryal	Uzun analiz/editoryal
23	The Evening Star	22.05.1962	Bağımsız imzalı	Uzun analiz/editoryal
24	The Evening Star	19.10.1962	AP	Diplomatik-stratejik
25	The Chronicle	06.12.1963	UPI imzalı	Uzun analiz/editoryal

Amerikan Basınında Darbe Öncesi Dönem

Stratejik Müttefik Olarak Türkiye İmajı (1959)

İncelenen örneklemede Menderes hükümetine ilişkin haberler, darbe öncesi ile sonrası arasında belirgin bir tutum değişikliği sergilemektedir. 1959 başlarında yayımlanan haberler, diplomatik ve stratejik perspektifin baskın olduğu bir tablo sunmaktadır. The Smyrna Times'ın 19 Şubat 1959 tarihli "A Staunch Friend of America Speaks" (Amerika'nın Sadık Bir Dostu Konuşuyor) başlıklı yazısında, Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun Batı dayanışması adına komünizme karşı verdikleri mücadele övgüsü anlatılmıştır ("A Staunch Friend of America Speaks", 1959). Habere göre "1950'den bu yana Başbakan Adnan Menderes'in güçlü ve dinamik politikaları Türkiye'yi dünya siyasetinde büyük bir etki konumuna taşımıştır." Türkiye'nin "her cephede komünizmle doğrudan yüzleştiği"; Kore'de yardım gönüllüsü olan ilk ülke olduğu; Batı'nın gerilediği Orta Doğu'da doğrudan komünist sızmaya karşı hattı tuttuğu vurgulanmıştır. Yazı, "Politikaları ve ABD'nin politika ve ideallerine olan inançları nedeniyle Türklerin, sözde ve her ihtiyaçta Amerika'nın sadık dostları olarak sayılabileceği" tespitiyle son bulmaktadır.

Yazının bağımsız bir yorum niteliği taşıması, ajans haberlerinden farklı bir tarihsel değerlendirme sunmaktadır. Metinde Menderes ve Zorlu, Soğuk Savaş döneminin Batı-Doğu ekseninde Türkiye'nin konumunu cisimleştiren isimler olarak sunulmuş; siyasi sermaye, jeopolitik sadakatin bir uzantısı olarak okunmuştur.

Krizin Tırmanması ve Haberlerin İçerik Değişimi (Nisan-Mayıs 1960)

Nisan 1960'tan itibaren haberlerin tonu köklü biçimde değişmiştir. The Key West Citizen'ın 21 Nisan 1960 tarihli AP kaynaklı haberi, İstanbul'daki olayları aktarırken Türkiye ile Güney Kore arasında dikkat çekici bir paralellik kurmuştur: "Türkiye, yakın zamanda Güney Kore'nin yaptığı gibi sıkıyönetim ilan etti" ("Martial Law Proclaimed After Riots in Istanbul", 1960). Bu Güney Kore paralelliği sonraki haberlerde de tekrar ederek, Amerikan basınının Türkiye krizini standart bir Soğuk Savaş çerçevesinden ele aldığına işaret etmektedir. Haberde, Tahkikat Komisyonunun kurulmasıyla kışkırılan İstanbul'daki gösterilerin şiddete döndüğü aktarılmış; komisyonun 18 Nisan 1960'ta yalnızca Demokrat Partili milletvekillerinden oluşan on beş kişilik bir meclis komisyonu olarak kurulduğu da belirtilmiştir.

Olayların tırmanmasıyla birlikte Menderes'in sert tutumu da haberlere yansımıştır. The Key West Citizen'ın 2 Mayıs 1960 tarihli haberi, Menderes'in "bundan sonraki hükümet karşıtı gösterileri hızla bastıracağını söylediğini ve askerlere gerektiğinde ateş açma emri vereceğini belirttiğini" aktarmıştır ("Quick Moves to Squelch Riots Seen", 1960). Bu ifade, darbeye giden son aşamada Menderes'in benimsediği otoriter tutumu açıkça ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Haberde "çatışmaların ardından Ankara, İstanbul ve ülkedeki diğer şehirlerde sıkıyönetim ilan edildiği"; "göstericilerin göz yaşartıcı gazla dağıtıldığı" aktarılmıştır.

14 Mayıs 1960 tarihli bir diğer haberde İzmir'deki çatışmalar aktarılmış; yaklaşık 4.000 kişilik genç grubun 'Menderes istifa' sloganıyla 61 yaşındaki Başbakan'ın destekçileriyle karşı karşıya geldiği, polis ve askerî birliklerin kalabalığı ciddi bir can kaybı yaşanmadan dağıttığı; ancak bölgede gerginliğin yüksek düzeyde sürdüğü bildirilmiştir ("Demonstration For, Against Menderes Held", 1960). Atlanta Daily World gazetesi 21 Mayıs 1960 tarihinde, Ankara'da Hindistan Başbakanı Cevahirlal Nehru'yu karşılama töreni sırasında patlak veren olayları aktarmış; "yaklaşık 1.000 kişilik

hükümet karşıtı gösterici gruba karşı göz yaşartıcı bomba kullanıldığını" bildirmiştir ("Demonstrators in Turkey Tear Gassed", 1960).

Üç haberin birlikte incelenmesi, Amerikan basınında Menderes hükümetine ilişkin tutum değişimini açık biçimde belgelemektedir. Şubat 1959'daki "güçlü ve dinamik politikalar" ifadesinin yerini, Nisan-Mayıs 1960'ta "hızla bastırarak", "ateş açma emri" ve "göz yaşartıcı gaz" ifadeleri almıştır.

"Güçlü Adam" Profili: The Evening Star'ın Menderes Değerlendirmesi (28 Nisan 1960)

Krizin tırmandığı 1960 Nisan'ında Amerikan başkent basınında yayımlanan ve Türkçe akademik literatürde tespit edilemeyen önemli bir kaynak, The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli "Headline Personality" (Manşetin Kişisi) köşesinde yer alan "Menderes Is Typical Strongman Leader" (Menderes Tipik Bir Güçlü Adam Liderdir) başlıklı profildir ("Menderes Is Typical Strongman Leader", 1960). Bu profil, çalışmanın en önemli birincil belgelerinden birini oluşturmaktadır. Yazı bir ajans ürünü değildir; bağımsız bir gazetecilik ürünü olarak Menderes'e ilişkin özgül bir değerlendirme sunmaktadır.

Profil, Menderes'in Aydın'da varlıklı bir aileden geldiğini, İzmir Amerikan Koleji'nde okuduğunu, hukuk eğitimi aldığını ve siyasete önce Cumhuriyet Halk Partisi sıralarında girdiğini, ardından 1946'da Demokrat Partinin kurucularından biri olduğunu aktarmaktadır. Profil yazısı tarihsel açıdan iki yönden değerlidir. Birincisi, Amerikan başkent basınında Menderes'in 1960 öncesinde "sadık müttefik" çerçevesinde sunulan kamuoyu imajının, Nisan 1960'a gelindiğinde "tipik güçlü adam" tanımına dönüştüğünü kanıtlamaktadır.

Darbe öncesi dönemde Menderes'in kişisel imajı belirgin biçimde dönüşmüştür. Şubat 1959'da "Amerika'nın sadık dostu" ve "güçlü, dinamik lider" olarak sunulan Menderes'in temsili, Nisan-Mayıs 1960'ta gösterileri bastıracağını bildiren, gerektiğinde ateş açılmasını isteyen ve sıkıyönetim uygulamalarıyla ilişkilendirilen bir siyasal lider imgesine dönüşmüştür. The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli profili, Menderes'i "tipik güçlü adam" olarak adıyla yeniden tanımlayan bu imaj değişiminin en açık belgesel kanıtını oluşturmaktadır.

27 Mayıs Darbesi ve İlk Tepkiler

Darbenin Amerikan Basınına Yansıması

27 Mayıs darbesi, ABD'nin en uç noktasındaki yerel gazetelerden başkent basınına kadar geniş bir yelpazede yer almıştır. The Nome Nugget'ta yayımlanan imzalı bir haber, darbenin gelişimini ayrıntılı biçimde aktarmıştır: "Başbakan Adnan Menderes hükümeti bu sabah General Cemal Gürsel liderliğindeki askerî darbeye devrilmiştir" (Hudgins, 1960). Habere göre darbe gece yarısı başlayıp sabah saat 04.00'e kadar fiilen tamamlanmıştır. Habere göre darbe sonrasında "ordu hükümeti kontrol altına aldı" devlet radyosundan duyurulmuş; "38 üst rütbeli subayın komutasında, ancak ordu başkomutanının bilgisi dışında gerçekleştirildiği" belirtilmiştir.

Bu dönemin haberleri, Amerikan basınının askerî müdahaleye karşı tutumunu açık biçimde ortaya koyar. Ajans haberleri, darbe sözcüğünü (coup) kullanmakla birlikte bunu olumsuz bir bağlamda sunmamıştır. Aksine, "güçlü adam rejiminin devrilmesi" ve "halkın rahatlaması" gibi formülasyonlar benimsenmiştir. Bu tutum, Amerikan basınının darbeye giden aylarda Menderes'i "güçlü adam" olarak yeniden tanımladığı çerçeveye tutarlıdır.

NATO ve Soğuk Savaş Bağlamında ABD'nin Tepkisi

The Nome Nugget'ın aynı tarihli (27 Mayıs 1960) bir diğer haberinde, tamamen stratejik bir perspektifte kalınarak ABD'nin yeni Türk hükümetine güveni vurgulanmıştır: "Amerikalı yetkililer

bugün, Başbakan Menderes hükümetinin devrilmesine rağmen Türkiye'nin Batı ile olan güvenlik paktlarına bağlılığını sürdüreceğini açıkladı" ("U.S. Confident New Turkish Government Will Honor Pacts with West", 1960). Bu haber, Türkiye'deki darbe hakkında Amerikan kamuoyunun birincil kaygısının demokratik meşruiyet değil, NATO ittifakı sürekliliği meselesi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bağımsız Muhabir Analizleri ve Topluluk Perspektifleri

Aynı dönemde ajans haberleri ile bağımsız analizler arasındaki tarihsel veri farkı belirginleşmektedir. Atlanta Daily World'ün 17 Haziran 1960 tarihli haberi, stratejik bakışın ötesinde daha geniş bir tarihsel perspektif sunmaktadır. Haberde "Batı dünyasını derin bir endişeye sevk eden Soğuk Savaş'ın en karanlık alametlerinden biri, kitlelerin bir siyasi silah olarak giderek daha fazla sahneye sürülmesi olmuştur" ifadesine yer verilmiş; Tokyo'daki kitlesel isyanlar sonucu Başkan Eisenhower'ın ziyaretini iptal etmek zorunda kaldığı ve bu olayların Güney Kore'de Syngman Rhee ile Türkiye'de Adnan Menderes iktidarlarını sona erdiren gösterilerden yalnızca iki ay sonra yaşandığı da bildirilmiştir. Haberde Kore'de Rhee'nin ve Türkiye'de Menderes'in düşüşünün tam bir ay arayla gerçekleştiği belirtilmiş; en dikkat çekici tespit ise İstanbul'daki isyanların hemen ardından Türk Ordusu'nun harekete geçmesinin Amerikan yetkililerini şaşırttığına dair bilgidir ("Political Mob Weapon Growth Worrying West", 1960).

Washington Journal'ın 1 Temmuz 1960 tarihli geniş Almanca analizi ise devrimci subayların Menderes'in yalnızca devrilmesinin artık yetmediğini, siyasi yıkımını da istediklerini ileri sürmüştür. Yazıda, Menderes'in köylülerin sağladığı seçim desteğini alan bu desteğin darbe yoluyla kolayca tasfiye edilemeyeceğinin devrimci alt komite tarafından büyük bir endişe kaynağı olarak görüldüğü aktarılmıştır ("Wohin steuert die Türkei?", 1960).

The Arizona Post'ta yayımlanan imzalı bir haber, Türk Yahudi topluluğunun darbeye tepkisini aktararak farklı bir topluluk perspektifinden değerli bir kayıt ortaya koymaktadır. Yazıya göre, "genellikle ülke siyasetinde aktif bir rol almayan Türkiye Yahudileri" darbeye "bekle ve gör" tutumu benimsemiştir (Cohen, 1960).

Gazetelerin coğrafi dağılımı, Türkiye ile ilgili haberlerin dönemin Amerikan basınındaki coğrafi yayılımını yansıtmaktadır; bu yaygınlık AP ve UPI dağıtım ağının genişliğiyle de ilişkili olabilir. Alaska'daki The Nome Nugget'tan Florida'daki The Key West Citizen'a, Washington D.C.'deki The Evening Star'dan Virginia'daki The Sunday Star ile Arizona'daki The Arizona Post'a uzanan bu geniş coğrafi yelpazeye Türkiye haberlerinin yansması, dönemin stratejik önem düzeyiyle doğrudan ilişkilidir.

Yassıada Yargılamaları

Yargılama Döneminde Haberlerin Nitelikleri

Amerikan basınındaki yargılama haberlerine geçmeden önce, mahkemenin hukuki niteliğine kısaca değinmek gerekmektedir. Yüksek Adalet Divanı, 12 Haziran 1960 tarihli 1 sayılı Kanun'la kurulan olağanüstü bir mahkemedir ve dokuz yargıçtan oluşmaktadır. Mahkemenin başkanlığını, olağan yargı kurumundan görevlendirilen Salim Başol yapmaktadır; diğer sekiz üye ise Millî Birlik Komitesi tarafından atanan avukatlardan oluşmaktadır. Olağan mahkemelerden farklı olarak, mahkeme geniş kapsamlı suç kategorileri üzerinde yetki sahibi olup olağandışı usul kuralları çerçevesinde işlem yapmıştır. Sanıkların savunma hakları uygulamada ciddi biçimde kısıtlanmış, mahkeme yapısı adil yargılanma ilkeleri açısından eleştiriye açık hale gelmiştir.

Yargılama sürecinin Amerikan basınına yansıma biçiminde belirgin bir seçicilik göze çarpmaktadır. Yassıada'da görülen onlarca dava arasından Amerikan gazetecilerin dikkatini çekenler, büyük ölçüde sansasyonel unsurlar taşıyan davalardır. Bunların en çarpıcısı, Menderes'in "metresi"ne ilişkin davalardır.

The Nome Nugget'ın 21 Kasım 1960 tarihli haberi ise Meclis Başkanı Refik Koraltan'ın "tıbbi malzeme" olarak tanımlayarak genç bir Alman kadını Türkiye'ye getirme girişimini aktarmıştır. Habere göre "Meclis Başkanı Refik Koraltan, 71 yaşında, ölüm cezası gerektiren suçlardan yargılandığı bu yargılama sürecinde 'tıbbi malzeme' bahanesiyle genç ve sarışın bir Alman kadını Türkiye'ye getirmeye teşebbüs etmiştir" ("Turkish Assembly President Accused of Importing Blonde", 1960).

Hukuki Boyutun İhmali ve Sansasyonel Davalara Odaklanma

Yargılama dönemindeki haberlerin tarihsel değerlendirmesi, sansasyonel davalara odaklanmanın belirgin olduğunu teyit etmektedir. İncelenen üç yargılama haberinin tamamı ajans kaynaklı olup, hiçbirinde imzalı bağımsız bir analiz yer almamaktadır. Bu durum, Amerikan gazetecilerin Yassıada yargılamalarını bizzat yerinde takip etmeyip ajans haberlerinin standartlaştırılmış çerçevesini yeniden ürettiğine işaret etmektedir.

Bu seçicilik, Amerikan basınının yargılama sürecini hukuki bir perspektiften değil, kişisel ve dramatik unsurları öne çıkaran haber çerçevesinden aktardığını göstermektedir. Yargılamaların anayasal meşruiyeti, sanıkların savunma hakları, olağanüstü mahkeme yapısının hukuki boyutu ve suçlamaların siyasi arka planı haberlerde neredeyse hiç yer almamıştır.

The Evening Star'ın 5 Ocak 1961 tarihli haberi Menderes'in "beş yıl önceki kanlı Rum karşıtı isyanları bizzat tertiplediği gerekçesiyle suçlu bulunduğunu" bildirmiş; "mahkemenin bugün verdiği kararlar, nihai hükmün açıklanmasına kadar Menderes'in tutuklu kalmasına hükmedildiğini" aktarmıştır ("Menderes Held for Sentencing", 1961).

İdam Kararları ve İnfaz

İdam Kararlarının Haberleştirilmesi

İdam kararlarının açıklanması, Amerikan basınında en ayrıntılı biçimde aktarılan safha olmuştur. The Evening Star ve The Key West Citizen, 15 Eylül 1961 tarihinde "devrik Başbakan Adnan Menderes dâhil on beş eski Türk yetkilinin, 10 yıllık sivil diktatörlük döneminde anayasayı ihlal eden eylemleri nedeniyle bugün idam cezasına çarptırıldığını" bildirmiştir ("Turkey Decrees Death for Deposed Leaders", 1961). Habere göre cezalar incelemeye tabi olup, hükümeti yöneten 22 kişilik askerî cunta tarafından onaylanması hâlinde sanıkların 24 saat içinde idam edileceği belirtilmiştir. Haberde Celal Bayar'ın kararı hiçbir duygu belirtisi göstermeden karşıladığı, 62 yaşındaki Menderes'in ise hastanede çöküntü içinde olduğu aktarılmıştır. Aynı habere göre Bayar ve Menderes ile birlikte ölüme mahkûm edilenler arasında eski Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, eski Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve eski Meclis Başkanı Refik Koraltan yer almaktadır. Altı sivil ve üç askerî hâkimden oluşan mahkeme toplam 32 müebbet hapis ve 4 ile 15 yıl arasında değişen 447 hapis cezası da vermiştir. Yüksek Adalet Divanının verdiği on beş idam kararı arasından Millî Birlik Komitesi, 15 Eylül 1961 tarihli görüşmesinde bunlardan yalnızca üçünü onaylamıştır: Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan ve Adnan Menderes hakkındaki kararları. Celal Bayar dâhil diğer mahkûmların idam cezaları, ileri yaş ve sair gerekçelerle müebbet hapse çevrilmiştir. Onaylanan kararlar gereği Zorlu ve Polatkan 16 Eylül 1961, Menderes ise 17 Eylül 1961 tarihinde İmralı Adası'nda infaz edilmiştir.

Amerikan basını idam kararlarını sayısal kesinlik ve sahne ayrıntısıyla izlemiş, ama kararların hukuki ve siyasi arka planına yine girmemiştir. Yüksek Adalet Divanının olağanüstü mahkeme niteliği taşıması, on beş idamdan yalnızca üçünün onaylanmasının ardındaki siyasi hesaplar ve Celal Bayar'ın affının gerekçeleri sorgulanmamış; süreç, bir sözcünün ağzından aktarılan idari bir işlem gibi verilmiştir. Basının bu tercihi, okuyucunun dikkatini hukuk devletine ilişkin sorulardan çok mahkûmların yaşına ve duruşmadaki tavırlarına yöneltmiştir.

İnfaz Sürecinin İnsani Trajedi Olarak Aktarımı

The Evening Star'ın 18 Eylül 1961 tarihli haberi, infazları en kapsamlı biçimde aktaran metindir. "Bir zamanlar Türkiye'de puta taparcasına sevilen 62 yaşındaki eski Başbakan, eski kabinesindeki iki üst düzey bakanının darağacına gönderilmesinin ardından aynı kaderi paylaşmıştır" ("Menderes Hanged Secretly By Ruling Turkish Junta", 1961). Zorlu'nun infaz anı insani boyutuyla anlatılmıştır: "Resmî tanıkların bildirdiğine göre, Zorlu dün celladın ilmiği boynuna geçirmesine yardım etti. Elleri arkadan bağlı olan Zorlu, yardımcı olmak için başını eğdi ve şöyle dedi: 'Kusura bakmayın. Ellerim bağlı. Eğer ellerim serbest olsaydı, ilmiği kendim takardım.'" Haberde Menderes'in Aydın'daki varlıklı ailesi, İzmir Amerikan Koleji'ndeki eğitimi, İstiklal Savaşı gazisi olması gibi biyografik bilgileri kronolojik bir anlatımla sunulmuş ve "bir zamanlar çok sevilen lider"den darağacına uzanan trajik süreç olarak vurgulanmıştır.

The Nome Nugget aynı tarihte "Bir Zamanlar Türkiye'nin İdolü Adnan Menderes, Darağacında Hayatını Kaybetti" başlığıyla olayı aktarmıştır. Habere göre "Bir zamanlar Türkiye'nin idolü olan Adnan Menderes, güçlü Başbakan olarak 10 yıllık yönetimi sırasında anayasaya karşı işlenmiş suçlardan dolayı pazar günü darağacında hayatını kaybetmiştir." Haberde ayrıca 10 aylık yargılamanın ardından mahkûm edilen Menderes'in idamının, aşırı dozda uyku hapi alma girişiminin ardından bir süre ertelendiği de aktarılmıştır. Haberde ayrıca eski Dışişleri Bakanı Fatin Zorlu ile eski Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın cumartesi günü Menderes'ten önce idam edildiği de belirtilmiştir.

İnfaz haberlerinin tarihsel değerlendirmesi, Amerikan basınının bu evrede yargulamaların hukuki çerçevesinden çıkarak bireysel trajedi anlatımına geçtiğini göstermektedir. Stratejik kaygılar (NATO, Soğuk Savaş, ABD-Türkiye ilişkileri) infaz haberlerinde hemen hiç anılmamıştır. Bunun yerine bireysel trajedi, fiziksel ayrıntılar (ilmek, uyku hapi, hastane) ve duygusal ton öne çıkmıştır. İhtilalin İçyüzü çalışmasında belgelenen infaz sürecinin ayrıntıları, Amerikan basınının aktarımıyla büyük ölçüde örtüşmektedir (İpekçi & Coşar, 1965, s. 187-203).

Editorial Yorumlar ve Uzun Analiz Yazıları

İdam sonrasında Amerikan basınında bu süreci değerlendiren iki önemli editorial analitik metin yayımlanmıştır. The Farmville Herald'daki kısa editorial, sürecin Amerikalı bir okuyucu açısından ne denli şaşırtıcı karşılandığını belgelemektedir: "Eski Türk Başbakanı Adnan Menderes'in anayasayı ihlal etmekten mahkûm edildikten sonra asılması, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sol kanat politikacılara bir düşünce molası vermelidir. Earl Warren, ABD Anayasası'nı ihlal etmenin ölüm cezası gerektiren bir suç olmadığına özellikle şükretmelidir" ("Turks Mean Business", 1961).

İnfazlardan on gün sonra The Evening Star'da yayımlanan "A Question Mark in Turkey: Execution of Menderes Poses Problem of Reliance on Allies" (Türkiye Açısından Bir Muamma: Menderes'in İdamı, Müttefiklere Duyulan Güveni Tartışmalı Hâle Getirdi) başlıklı imzalı analiz (Brown, 1961), infazların Türk-Amerikan ilişkileri perspektifinden en kapsamlı değerlendirmesini sunmaktadır. Makale, "Türkiye, Rusya'ya karşı Soğuk Savaş mücadelesinde ABD'nin en sadık müttefiklerinden biridir" tespitiyle açılmakta; ardından dramatik bir soru gündeme getirmektedir: "Ama Türkiye yeterince güvenilir bir müttefik midir?" Makale, "Türkiye'nin güçlü adamı açıkça seçimlerin sonucuna güvenmiyordu. Muhafızları da güvenmiyordu" değerlendirmesiyle kapanmaktadır.

Bu iki editorial-analitik yazı, idam kararlarına ilişkin Amerikan basınında tek yönlü bir aktarımın hâkim olmadığını gösterir. The Farmville Herald ironik bir tonda, The Evening Star'daki imzalı analiz ise Soğuk Savaş diplomasisinin Türkiye özelinde yansımalarını derinlemesine ele alan bir çerçevede, standart ajans haberlerinden kategorik olarak ayrılmaktadır.

İdam Sonrası Dönem ve Uzun Vadeli Değerlendirmeler (1961-1963)

15 Ekim 1961 Seçimleri ve Siyasi Geçiş

İdam kararlarının uygulanmasından yaklaşık bir ay sonra Türkiye'de sivil yönetime dönüş amaçlı genel seçimler yapılmıştır. The Nome Nugget'ın 16 Ekim 1961 tarihli AP haberi, sürecin Amerikan basınına yansımaları ayrıntılı biçimde belgelemektedir ("Tabulations Kept Secret In Election To Produce Turkish Civil Government", 1961). Haberde seçimlerde "büyük partilerden eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün ılımlı Cumhuriyet Halk Partisi ve General Ragıp Gümüşpala'nın sağ kanattaki Adalet Partisi, Meclis kontrolü için neredeyse başa baş yarışmaktadır". En kritik tespit ise şudur: "Adalet Partisi, cuntanın bir uyarısını dikkate almayarak Adnan Menderes'in destekçilerinin oylarını istemiş ve bu desteği görünür biçimde kazanmıştır."

Haber, Amerikan basınının darbe-yargılama-idam sıralamasının Türkiye iç siyasetinde nasıl beklenmedik bir biçimde Adalet Partisinin yükselişine kaynaklık ettiğini erken bir tarihte kayda geçirmiştir. Bu haber, Washington Journal'ın bir yıl önceki "Menderes'in mirasının tasfiye edilmesinin zor olacağı" yönündeki tespitini doğrular niteliktedir.

1962 ve 1963'te Uzun Vadeli Analizler

The Evening Star'ın 22 Mayıs 1962 tarihli imzalı kapsamlı analizi, Türkiye'nin idam sonrası bir buçuk yılındaki durumunu en kapsamlı biçimde değerlendiren metindir. Yazıda, Türkiye'nin "Soğuk Savaş'ta Rusya ile mücadelede ABD'nin en sadık müttefiklerinden biri" olduğu hatırlatılmış; "ancak basit gerçek şudur ki, bu ülke ekonomik ve siyasi çöküşün tehlikeli eşiğindedir" tespitiyle dönemin Türkiye'si değerlendirilmiştir (Noyes, 1962). Yazı, "Türkiye'nin güçlü adamı açıkça seçimlerin sonucuna güvenmiyordu. Muhallifleri de güvenmiyordu" tespitiyle kapanmaktadır.

Haber, bir analiz olarak ajans haberlerinden belirgin biçimde ayrılmaktadır. Bu analiz, ABD'nin Türkiye'ye ilişkin uzun vadeli kaygısının yalnızca diplomatik müttefiklik değil, Türkiye'nin iç istikrarının sürdürülmesi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

The Evening Star'ın 19 Ekim 1962 tarihli haberi, Menderes'in 258 tutuklu taraftarı serbest bırakıldı şeklinde aktarılmıştır. Habere göre "Türk Hükümeti, geçen yıl devrilip idam edilen Başbakan Adnan Menderes'in 258 tutuklu taraftarının serbest bırakılmasının ardından olası sorunlara karşı hazırlık yapmıştır." Habere göre hükümet affıyla Millet Meclisi eski milletvekilleri, Menderes'in görevlileri ve yasaklanan Demokrat Partinin üyeleri serbest bırakılmış; ancak yargılamalarda mahkûm edilen yaklaşık 150 kişi cezaevinde kalmaya devam etmiştir.

The Chronicle gazetesi ise 6 Aralık 1963 tarihinde UPI analizinde, Türkiye'nin uzun vadeli sorunlarını değerlendirmiştir. Habere göre "devrik ve sonradan idam edilen Başbakan Adnan Menderes rejiminden Türkiye, dört nala giden enflasyonu ve plansız hızlı sanayileşmenin bıraktığı baş ağrıları miras almıştır" (Newsom, 1963). Yazıda Türkiye'ye verilen ABD yardımına da değinilmiş; "4 milyar dolarlık yardıma rağmen, Türkiye'nin hâlâ kendi başına ayakta duramayacak durumda olduğu" belirtilmiştir.

Mayıs 1962 ve Aralık 1963 tarihli bu iki uzun analizin, her ikisi de editör imzalı yorum yazısı olmasına karşın belirgin farklılıklar taşımaktadır. Bu yazıda Adalet Partisinin Demokrat Partinin halefi olarak görüldüğüne yapılan vurgu, Türk siyasal hayatının kesintiye uğramadığı, başka adlar altında sürdüğü görüşünü pekiştirmiştir.

Amerikan basınının Türkiye'ye ilgisi darbe sonrası ilk aylarda yoğunlaşmış, yargılama sürecinde belirli davalara odaklanmış, idam kararlarıyla doruğa ulaşmış ve ardından kademeli olarak azalmıştır. Bununla birlikte bu azalan ilgi, Türkiye'nin tamamen gündem dışı kaldığı anlamına gelmemektedir. The Evening Star'ın 1962'deki kapsamlı analizi ve The Chronicle'ın 1963'teki

değerlendirmesi, Amerikan basınının Türkiye'deki derinlikli sorunları izlemeye devam ettiğine tanıklık etmektedir.

Kronolojik ağırlık değişiminin bir diğer boyutu, haber türlerinin dönemler arası dağılımıdır. Darbe öncesi kriz dönemindeki altı haberin beşi ajans, biri başkent profili olmak üzere ağırlıklı olarak ajans kaynaklıdır. Darbe ve ilk tepkiler dönemindeki yedi haberin dördü ajans, üçü bağımsız muhabirlik ürünüdür. Yargılama dönemindeki üç haberin tamamı ajans kaynaklıdır. İdam dönemindeki dört haberin üçü ajans, biri editoryaldır. Haberlerin dağılımından elde edilen tablo şu şekildedir: a) Bağımsız muhabirlik ancak darbe gibi büyük kırılma anlarında, idam sonrası ilk haftalarda ve kriz sonrası değerlendirme dönemlerinde devreye girmiştir. b) Kriz anında ve yargılama sürecinde ise Amerikan basını büyük ölçüde ajans haberlerine bağımlı kalmıştır.

Sonuç

Amerikan gazete haberlerinin tarihsel incelenmesi, 27 Mayıs 1960 darbesi ile Yassıada yargılamalarının Atlantik ötesindeki algısına dair iç içe geçen bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Burada en belirgin olgu, Amerikan basınında Menderes'e yönelik tutumun keskin biçimde kırılmış olmasıdır: Şubat 1959'daki The Smyrna Times yazısında "sadık müttefik" ve "güçlü, dinamik lider" olarak tanıtılan Menderes, Nisan 1960'taki öğrenci olaylarıyla birlikte "tipik güçlü adam" imajına dönüştürülmüştür. Kırılmanın belgesel kanıtı, The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli profil yazısında en açık biçimde görülmektedir.

Darbenin haberleştirilmesi sürecinde incelenen haberlerde ABD'nin tutumu ağırlıklı olarak NATO ittifakının sürekliliği üzerinden temsil edilmiştir. Milli Birlik Komitesinin NATO bağlılığını açıklaması ve bunun süreç ile ilgili her habere yansımaları, incelenen haberlerde Türkiye'deki rejim değişikliğinin demokratik bir mesele olarak değil stratejik istikrar sorunu olarak çerçevelendiğine işaret etmektedir. Strateji odaklı yaklaşım, yargılama sürecinin hukuki boyutunun sistematik biçimde göz ardı edilmesinin de zeminini oluşturmuştur.

Haberlerde dikkat çeken bir başka bulgu, ajans haberleri ile bağımsız muhabirlik ürünleri arasındaki niteliksel uçurumdur. AP ve UPI kaynaklı haberler standartlaştırılmış aktarım kalıpları içinde kalırken, Washington Journal'ın Almanca analizi, The Arizona Post'un Yahudi cemaati haberi, The Evening Star'ın infaz sonrası analizi ile 1962 değerlendirmesi ve The Chronicle'ın 1963 yazısı farklı bir tarihsel veri tabakası ortaya koymuştur. The Nome Nugget'ın 16 Ekim 1961 tarihli seçim haberi, Adalet Partisinin Menderes'e destek verenlerin oylarını alarak yükselişe geçtiğini daha o tarihte not etmiştir.

Bütün bulgular birlikte değerlendirildiğinde şu sonuca varılmaktadır: değerlendirilen Amerikan gazeteleri, 27 Mayıs 1960 darbesini demokratik meşruiyet tartışmaları üzerinden ele almamıştır. Bunun yerine ajans kaynaklı standart aktarım formatları, Soğuk Savaş'ın stratejik öncelikleri ve haber değeri odaklı sansasyonel aktarım çerçeveleri belirleyici olmuştur. İncelenen haberler, Batılı demokrasilerin Soğuk Savaş döneminde müttefik ülkelerdeki hukuki süreçlere yaklaşımına ilişkin bir tarihsel kayıt ortaya koymaktadır.

Bu bulguların Türk-Amerikan ilişkileri tarihi açısından taşıdığı anlam, basının resmî diplomasinin gerisinde kalmayan bir gösterge işlevi görmesinde yatmaktadır. İncelenen haberlerde Menderes'in "sadık müttefik"ten "güçlü adam"a dönüşen imajı, Washington'ın Demokrat Parti iktidarına yönelik stratejik mesafesinin kamuoyu düzeyindeki yansımaları olarak okunabilir. Darbe sonrasında ABD'nin yeni yönetimi hızla tanınması ile basının darbeyi NATO ittifakının sürekliliği ekseninde sunması arasındaki paralellik, incelenen örneklemde ittifak çıkarlarının demokratik meşruiyet kaygısından daha öne çıktığı bir dönemin izlerini taşımaktadır.

Soğuk Savaş dönemi basın çalışmaları açısından bulgular, haber ajanslarının standartlaştırıcı etkisinin dönemin enformasyon düzenini ne ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla çalışma, tek tek gazetelerin değil, dönemin haber üretim mekanizmasının bütününe incelenmesi gerektiğine işaret eden bir örnek olay niteliği taşımaktadır.

27 Mayıs literatürü açısından çalışmanın katkısı, darbeye ve Yassıda yargılamalarına dış basın penceresinden bakan sınırlı sayıdaki incelemeye yeni bir boyut eklemesidir. Özellikle The Evening Star'ın 28 Nisan 1960 tarihli "güçlü adam" profili ve The Nome Nugget'ın 16 Ekim 1961 tarihli erken seçim kaydı gibi daha önce kullanılmamış birincil veriler sunmaktadır.

Çalışmanın yöntemsel kazanımı, dağınık dijital gazete arşivlerinden derlenen birincil kaynakların klasik kaynak tenkidi yöntemiyle sistematik biçimde çözümlenebileceğini göstermesidir. Bu açıdan çalışma, benzer dönem ve olaylar için izlenebilecek yinelenebilir bir araştırma modeli önermektedir.

Gelecekte yapılabilecek araştırmalar açısından birkaç yön öne çıkmaktadır. İlk olarak, The New York Times ve The Washington Post gibi büyük ulusal gazetelerin sistematik biçimde taranması, taşra basını ile ulusal basın arasındaki içerik farklılaşmasını daha kesin biçimde ortaya koyabilir. İkinci olarak, resmî ABD diplomatik belgelerinin basın bulgularıyla karşılaştırılması, resmî tutum ile kamuoyu söyleminin örtüşme derecesini aydınlatılabilir. Son olarak, aynı dönemde İngiliz, Fransız ve Alman basınının 27 Mayıs darbesine yaklaşımının incelenmesi, Batı kamuoyunun Türkiye algısına ilişkin karşılaştırmalı bir çerçeve sunabilir.

References

- A staunch friend of America speaks. (1959, 19 Şubat). The Smyrna Times, 9.
- Adnan Menderes, once idol of Turkey, dies on the gallows. (1961, 18 Eylül). The Nome Nugget.
- Ahmad, F. (1977). *The Turkish experiment in democracy, 1950-1975*. C. Hurst & Company.
- Ahmad, F. (1993). *The making of modern Turkey*. Routledge.
- Akçay, E. Y. (2024). Türkiye'nin 15 Temmuz sonrası PKK terör örgütü ile mücadele politikası: Akıllı güçten sert güce geri dönüş. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 19(1), 23–42. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.69392>
- Akıncı, B., & Sabancı, Z. (2024). 28 Şubat post-modern darbesinin ulusal ve uluslararası aktörleri. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 19(2), 1223–1241. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.71677>
- Altuntaş, F., & Demir, A. F. (2025). “CHP’nin Kennedy’si”nden farklı bir dış politika görüntüsü: Deniz Baykal. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 20(2), 1059–1080. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.80138>
- Arcayürek, C. (1985). *Yeni demokrasi yeni arayışlar 1960-1965*. Bilgi Yayınevi.
- Arıcı Özcan, N. (2020). Psikolojik dayanıklılık programının (PDP) 15 Temmuz darbe girişiminde eşi gazi olan kadınların travma sonrası stres ve dayanıklılık düzeylerine etkisi. *Turkish Studies – Social Sciences*, 15(4), 919–936. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.40529>
- Aydemir, Ş. S. (1976). *İhtilalin mantığı ve 27 Mayıs ihtilali*. Remzi Kitabevi.
- Birand, M. A., DüNDAR, C., & Çaplı, B. (1991). *Demirkırat: Bir demokrasinin doğuşu*. Milliyet Yayınları.
- Boratav, K. (2003). *Türkiye iktisat tarihi 1908-2002* (7. bs.). İmge Kitabevi.
- Brown, C. (1961, 28 Eylül). A question mark in Turkey – Execution of Menderes poses problem of reliance on allies. *The Evening Star*, A-23.
- Burçak, R. S. (1998). *On yılın anıları (1950-1960)*. Nurol Matbaacılık.
- Cohen, S. (1960, 8 Temmuz). *Watch new regime – Turkish Jewry 'wait and see'*. The Arizona Post.
- Çardak, B., & Çardak, B. (2024). Terörist örgütlerin sığınak/güvenli ortam ihtiyaçları bağlamında Fetullahçı Terör Örgütünün Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki yapılanmasının incelenmesi. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 19(4), 1243–1255. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.74875>
- Demonstration for, against Menderes held. (1960, 14 Mayıs). The Key West Citizen.
- Demonstrators in Turkey tear gassed. (1960, 21 Mayıs). Atlanta Daily World.
- Eroğul, C. (2003). *Demokrat Parti: Tarihi ve ideolojisi* (3. bs.). İmge Kitabevi.
- Ertürk, S. (2023). Bulgar Komünist basınında Kıbrıs’taki Yunan cunta darbesi ve Barış Harekâtı. *Turkish Studies – Social Sciences*, 18(1), 135–160. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.66095>
- Gevgilili, A. (1987). *Yükseliş ve düşüş*. Bağlam Yayınları.
- Güzel, M. (2023). Kültürel diplomasi bağlamında Hollywood yapımı felaket filmlerinin göstergebilimsel analizi. *Turkish Studies – Social Sciences*, 18(2), 331–366. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.61943>

-
- Hale, W. (2013). *Turkish foreign policy since 1774* (3. bs.). Routledge.
- Harris, G. S. (1972). *Troubled alliance: Turkish-American problems in historical perspective, 1945-1971*. American Enterprise Institute.
- Heper, M., & Sayarı, S. (Ed.). (2002). *Political leaders and democracy in Turkey*. Lexington Books.
- Hudgins, G. (1960, 27 Mayıs). *Military coup ousts Turkish premier*. The Nome Nugget.
- Huntington, S. P. (1991). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press.
- İpekçi, A., & Coşar, Ö. S. (1965). *İhtilalin içyüzü*. Uygun Yayınevi.
- Karpat, K. H. (1959). *Turkey's politics: The transition to a multi-party system*. Princeton University Press.
- Kaya, A., & Gülhan, Ü. (2023). Beklenmedik olayların menkul kıymetler piyasası üzerindeki etkisi: Türkiye örneği. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 18(1), 459–474. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.66201>
- Kenar, N., & Işık, N. (2021). Sudan: Çok boyutlu kriz içerisinde bir devlet. *Turkish Studies – Social Sciences*, 16(1), 171–200. <https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.47086>
- Keyder, Ç. (1987). *State and class in Turkey: A study in capitalist development*. Verso.
- Kösedag, M. S. (2019). Darbe dönemlerinde basın alanında yapılan yasal düzenlemelerin gazetelere yansması. *Turkish Studies – Social Sciences*, 14(2), 803–824. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.22577>
- Lerner, D., & Robinson, R. D. (1960). Swords and ploughshares: The Turkish army as a modernizing force. *World Politics*, 13(1), 19-44.
- Mango, A. (2004). *The Turks today*. John Murray.
- Mardin, Ş. (1973). Center-periphery relations: A key to Turkish politics? *Daedalus*, 102(1), 169-190.
- Martial law proclaimed after riots in Istanbul. (1960, 21 Nisan). The Key West Citizen.
- McKinley, W. (1960, 1 Haziran). *Turkish chiefs start arrests to drown politics*. The Nome Nugget.
- Menderes denounced at hometown rally. (1960, 4 Temmuz). The Sunday Star.
- Menderes hanged secretly by ruling Turkish junta. (1961, 18 Eylül). The Evening Star.
- Menderes held for sentencing. (1961, 5 Ocak). The Evening Star.
- Menderes is typical strongman leader. (1960, 28 Nisan). The Evening Star, A-12.
- Mistress of Menderes testifies about baby. (1960, 1 Kasım). The Key West Citizen / The Nome Nugget.
- Newsom, P. (1963, 6 Aralık). *Changes in Turkey are slow*. The Chronicle.
- Noyes, C. S. (1962, 22 Mayıs). *Disillusioned Turkey faces choice of evils*. The Evening Star.
- Özbudun, E. (2000). *Contemporary Turkish politics: Challenges to democratic consolidation*. Lynne Rienner.
- Political mob weapon growth worrying West. (1960, 17 Haziran). Atlanta Daily World.
- Quick moves to squelch riots seen. (1960, 2 Mayıs). The Key West Citizen.

- Reyes, N. J. (2018). *As seen through the eyes of New York Times: A narration of the 1960 Turkish coup* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sabancı Üniversitesi.
- Sakallıoğlu, Ü. C. (1997). The anatomy of the Turkish military's political autonomy. *Comparative Politics*, 29(2), 151-166.
- Subaşı, E. (2021). Keynesçi ulusal refah devleti ve Adalet Partisi: Siyasal sosyolojik bir perspektif. *Turkish Studies – Social Sciences*, 16(1), 735–759. <https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.45824>
- Tabulations kept secret in election to produce Turkish civil government. (1961, 16 Ekim). The Nome Nugget, 7.
- Tachau, F. (1984). *Turkey: The politics of authority, democracy, and development*. Praeger.
- Talî, R. (2021). 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Türkiye/İlerleme raporları: Siyasi kriterlerde kaydedilen ilerlemeler. *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 16(4), 1209–1231. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.51664>
- Toker, M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşalı yılları: Demokrasiden darbeye 1957-1960*. Bilgi Yayınevi.
- Tunaya, T. Z. (1952). *Türkiye’de siyasi partiler 1859-1952*. Doğan Kardeş Yayınları.
- Tunc, A., & Özdemir, F. N. (2021). Türkiye’de sivil-asker ilişkilerinin siyasete etkisi. *Turkish Studies – Social Sciences*, 16(6), 3179–3196. <https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.46129>
- Turkey decrees death for deposed leaders. (1961, 15 Eylül). The Evening Star / The Key West Citizen.
- Turkey frees 258 prisoners. (1962, 19 Ekim). The Evening Star.
- Turkish assembly president accused of importing blonde. (1960, 21 Kasım). The Nome Nugget.
- Turks mean business. (1961, 20 Ekim). The Farmville Herald [Editorial].
- Türe, E., & Bayır, S. (2025). 1960 askerî darbesi vesayetinde Kastamonu’da sivil yönetime geçiş süreci (1960–1965). *Turkish Studies – Economics, Finance, Politics*, 20(4), 2645–2669. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.88138>
- U.S. confident new Turkish government will honor pacts with West. (1960, 27 Mayıs). The Nome Nugget.
- Weiker, W. F. (1963). *The Turkish revolution 1960-1961: Aspects of military politics*. Brookings Institution.
- Wohin steuert die Türkei? (1960, 1 Temmuz). *Washington Journal*, 3.
- Yavuz, M. H. (2009). *Secularism and Muslim democracy in Turkey*. Cambridge University Press.

ETHICAL DECLARATIONS**Research and Publication Ethics**

I declare that this article is an original work and was prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The article has not been published elsewhere and is not currently under review by another journal.

All sources used in the study have been cited in accordance with academic standards. I declare that the study does not contain plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

The author single-handedly designed, conducted, and analyzed the study and prepared the report for this article. I have reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author. Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR**Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başına yürütmüştür. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri tarafımdan dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okudum, onayladım ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.